

Arkivverket

SPRÅKRÅDET
Postboks 1573 Vika
0118 OSLO

Høringssvar uten merknader - Forslag til endringer i rettskrivningen for bokmål og nynorsk

Dato
22.03.2024

Arkivverket viser til Språkrådets høringsbrev mottatt 04.03.2024 om forslag til endringer i rettskrivningen for bokmål og nynorsk.

Vår ref.
2024/3590

Arkivverket har ingen merknader til høringen.

Deres ref.

Om Arkivverket

Saksbehandler
Karianne Midtbø-Nilsen
rådgiver

Arkivverket er Norges øverste arkivmyndighet. Vårt samfunnsoppdrag er å bidra til effektiv dokumentasjonsforvaltning, samt å sikre, bevare og gjøre tilgjengelig et bredt og allsidig utvalg av samfunnets arkiver.

PB 4013 Ullevål stadion
0806 Oslo

postmottak@arkivverket.no
48 05 56 66

Med hilsen Arkivverket

Org. nr.
961181399

Harald Sommerstad
fagdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen underskrifter

Emne: Taco

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 05.03.2024 21:21:58

Fra: Jan Berg <jabq87efxyvld@altiboxmail.no>

Heldigvis har dere ingen innflyttelse over meg på ord som pub og taco, for min del.

Kokko norsk kan dere beholde for dere selv.

Emne: Tema: Rettskrivningsendringer på høring
Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>
Sendt: 06.03.2024 15:24:39
Fra: Sander Bøe Bertelsen <sanderbeb@gmail.com>
Hei,

Viser til deres høring om rettskrivningsendringer publisert 01.03.2024, med høringsfrist 15.04.2024.

Jeg vil i mitt høringssvar fremsette noen bemerkninger om tre foreslåtte språkendringer:

Mitt svar relaterer seg til punkt 3.3 om Normering av norvagiserte former. Jeg har konkret kommentarer til tre ulike endringer: "calvados/kalvados", "cava/kava", "prosecco/prosekko."

Disse tre ordene har til felles at de er såkalte *geografiske betegnelser*. Geografiske betegnelser er tegn og symboler som kommuniserer at et produkt har opphav fra et spesifikt område, og der dette produktets kvalitet, omdømme, eller andre egenskaper kan hovedsakelig eller utelukkende tilskrives området. De har individualiserende evne og utpeker konkrete næringsmidler, herunder musserende vin og eplebrennevin. De kan, men må ikke være stedsnavn. Betegnelsene Cava, Prosecco, og Calvados er beskyttet i henholdsvis FOR-2013-03-21-370 og FOR-2006-10-11-1148.

Prosecco og Calvados er egennavn, herunder stedsnavn. Vanligvis staves disse med stor forbokstav, også der ordet fungerer som en geografisk betegnelse for et næringsmiddel. Unntaket er "cava", som betyr hule på spansk, men likevel omtales det ofte som "Cava". Prosekko og Kalvados kan dermed også forstås som *eksonymer*. Ifølge SNL er det i norsk språk uvanlig med eksonymer for byer og steder; de er heller brukt på land (eventuelt stater under landene) ([eksonym – Store norske leksikon \(snl.no\)](https://snl.no/eksonym)). Av den grunn kan man også spørre om det er rett å kalle disse for *importord*. Det er forskjell på "prosecco", som er en spesifikk type vin produsert fra et lite område i tråd med en streng forskrift, og "taco", et svært bredt og generelt ord som viser til en mengde matretter (som oftest de assosiert med fredagsmiddager i norske husholdninger).

Hvis definisjonen av disse tre normerte ordene skal forstås som *generiske betegnelser*, er dette uheldig i en folkerettslig og EØS-rettslig kontekst. Generiske er ord som selv om de viser til et geografisk område- beskriver en type eller klasse av produkter. Et eksempel er *pilsner*, som før i tiden betydde at ølet var fra Plzen, men som i dag beskriver en type lyst øl. På fransk betyr *gants de suede* hansker av semsket skinn, men før betydde det at hanskene var fra Sverige.

Geografiske betegnelser er beskyttet mot å bli generiske, jf. forordningene 2013/1308/EU artikkel 103 og 2019/787/EU artikkel 16. Dette betyr at beskyttelsen ikke påvirkes av hvordan forbrukerne oppfatter ordet, og at beskyttelsen ikke kan oppheves fordi noen påstår at de er generiske.

Etter TRIPS-avtalen (1994) artikkel 23, som Norge har gjennomført i lovverket, og forordningene nevnt over, skal betegnelser beskyttes mot oversettelser, transkripsjoner, og translitterasjoner.

Betegnelsene Prosecco, Cava, og Calvados har lenge vært beskyttet i Norge. Bruken av lokale oversettelser og eksonymer vil også være krenkelser. Se for eksempel EU-domstolens dom i sak C-56/10, der det finske ordet "Konjakki" var en krenkelse av betegnelsen "Cognac".

Jeg vil ikke påstå at norske språkmyndigheter krenker disse rettighetene ved å innføre nye normer der de facto eksonymer blir alternative former. Men slike normeringer kan sende uheldige signaler: Norske næringsaktører kan komme til å tro at Prosecco, Cava, og Calvados faktisk er generiske betegnelser, og dermed ta dem i bruk i sin markedsføring for å beskrive deres produkters egenskaper. Det kan for eksempel hende at en produsent av potetgull markedsfører at den har smak av "trøffel og prosekko" (ved å tilsette kunstig smakstilsetning som minner om musserende vin). Dette er ikke tillatt etter gjeldende regelverk, og tredjeparten kan ikke forsvare seg ved å hevde at "prosekko" er et generisk ord for musserende vin, og heller ikke musserende vin fra Italia generelt. Det *må* være en musserende vin som 1) er fra Prosecco og 2) er fremstilt i tråd med produktspesifikasjonen publisert i EU-tidende.

Etter min mening bør derfor ordene prosecco, cava, og calvados ikke bli normert til prosekko, kava, og kalvados.

--

Vennlig hilsen,

Sander Bøe Bertelsen

Bokmålsforbundet

HØRING OM FORSLAG TIL RETTSKRIVNINGSENDRINGER HØRINGSUTTALELSE

Punkt 3 Forslag som gjelder bokmål og nynorsk.

Punkt 3.1 Endring av genusnormering for nevnte substantiver.

Vi er stort sett enig i endringene, men mener at for formene krampe og jippo bør genusnormeringen være som i dag. Dette av hensyn for å unngå dobbelformer og til tradisjonsprinsippet jfr. Retningslinjer for normering punkt 6.2.6. Tradisjonsprinsippet, og punkt 6.2.2. Stabilitetsprinsippet.

Punkt 3.2 Endring i normeringen av substantivet pellet (s).

Her er Bokmålsforbundet enig i endringen.

Punkt 3.3 Normering av norvagiserte former: kalvados, kalypso, kampus, kanasta, kasanova, kava, guakamole, prosekko, skampi, og tako.

Dette forslag er Bokmålsforbundet sterkt uenig i. Forslaget dreier seg bare om å erstatte bokstaven c med bokstaven k. I Språkrådet lider man av den vrangforestilling at bokstaven c ikke er norsk eller norsk nok. I det norske alfabet er imidlertid alle bokstaver likestilt, og like norske. Dessuten strider forslaget mot Språkrådets vedtekter om normering, jfr. §3 om faktisk språkbruk.

Bokmålsforbundet har undersøkt samtlige former i norsk aviskorpus. De 9 førstnevnte former har alle en bruksfrekvens på 0 prosent, sier og skriver null prosent. Bare formen tako har en bruksfrekvens på 5,5 prosent. Forslagene er derfor klart i strid med Språkrådets vedtekter om normering jfr. §3 om faktisk språkbruk, og må derfor trekkes tilbake.

Såkalt norvagisering er for Språkrådet nærmest blitt en besettelse. Alle tilgjengelige undersøkelser viser at det har vært en fiasko. Nesten ingen bruker norvagiserte former. I stedet for å ta signalet fra språkbrukerne, og slutte med å tvangsinnføre norvagiserte former, så fortsetter Språkrådet å pøse på med former som ingen bruker. Dette gjør bokmåls-rettskrivningen enda mer uoversiktlig enn den allerede er.

Punkt 3.4 Endringer i skrivemåten av importord. Formene jus og resurs.

Språkrådet vil at formen jusen i bestemt form skal utgå da den bare har en bruksfrekvens på ca. 15 prosent. Dette er Bokmålsforbundet sterkt uenig i. Skal en form forbys bør den ha en langt lavere bruksfrekvens. Vi viser dessuten her til Tradisjonsprinsippet punkt 6.2.6. Språkrådet bruker vikarierende argumenter for å forby tradisjonelle former.

I 2023 gjorde fagrådet vurderinger av en rekke norvagiserte former, dette gjaldt bl.a. formene inputt, utputt, utsider, hedde, hedding og overhedd. Alle disse former har etter mer enn 25 års virke, en bruksfrekvens på null prosent ifølge aviskorpuset. Disse former vil Språkrådet fortsatt skal være ordlistefyll. I stedet for å slette former som ingen bruker, så pøser Språkrådet på med stadig flere ikke brukte former. Dette i et lønnlig håp om at noen en gang i fremtiden skal ta dem i bruk. Språkrådet nekter å forholde seg til den språklige virkelighet.

Bokmålsforbundet

Punkt 4. Forslag som bare gjelder bokmål.

Punkt 4.1 Endring av genusnormering for substantivene smell og smil.

Disse endringer er Bokmålsforbundet enig i.

Punkt 4.2 Endring av normeringen av geografiske navn av typen De vestindiske øyer/ øyene. Språkrådet foreslår at i geografiske navn av typen Den/Det/De + adjektiv + substantiv kan substantivet stå i ubestemt eller bestemt form.

Dette er Bokmålsforbundet sterkt uenig i. I dag skrives disse navn i ubestemt form på bokmål, og i bestemt form på nynorsk. Altså en grei og klar regel.

Bruken av bestemt form er en helt unødvendig forsterkning, ja nærmest språklig smør på flesk, og dessuten tyngre språk.

Språkrådet påstår at bruk av ubestemt form i geografiske navn, for mange virker «kunstig og oppstylta». Det mener sikkert mange nynorskbrukere, og samnorskaktivistene i Språkrådet, men for de ca. 85 prosent av bokmålsbrukerne som skriver moderat bokmål er dette definitivt ikke tilfelle. Faktisk språkbruk viser at ubestemt form er den desidert mest brukte form for det store flertall av bokmålsbrukerne.

En av hovedforskjellene mellom moderat bokmål på den ene side, og nynorsk og radikalt bokmål/samnorsk på den annen side, er syntaksen, og bruken av bestemt/ dobbelt bestemt form.

I 2002 besluttet Stortinget enstemmig å oppheve den såkalte «samnorskparagrafen» i Lov om Norsk Språkråd, og satte derved en endelig sluttstrek for den offisielle samnorskpolitikk. Beslutningen innebar blant annet at man i fremtiden - ved fastsettelse av rettskrivningsendringer - skulle dette skje på helt selvstendig grunnlag, uten å hense til den annen målform.

Denne stortingsbeslutning har Språkrådet sin egen fortolkning av, nemlig at man skal unngå «unødvendige forskjeller mellom målformene». Dette tolker Språkrådet igjen som at det skal være minst mulig forskjell mellom målformene. Dette er klart i strid med hva Stortinget har besluttet.

Punkt 4.3 Endring i normeringen av substantivet trikk/triks

Språkrådets forslag: Formen (et) trikk tas ut av bokmålsnormen slik at (et) triks blir stående som eneform.

Bokmålsforbundet er enig i denne endring.

Språkrådet skriver at ingen av forslagene i dette notat vurderes som så gjennomgripende at de trenger godkjenning fra Kultur- og likestillingsdepartementet. Bokmålsforbundet er helt uenig i dette. Flere av forslagene er så vidtgående og kontroversielle, at departementet absolutt bør vurdere dette. Under alle omstendigheter vil Bokmålsforbundet ta kontakt med departementet, og dessuten med våre kontakter på Stortinget.

For Bokmålsforbundet

Steinar Øksengård, formann

Emne: Taco - tako

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 06.03.2024 19:27:43

Fra: Bodideli <bodideli@mail.com>

Jeg heter Carl og advarer dere mot å syklig-gjøre C-en i språket vårt. C har kommet for å bli og er en av de bedre bokstavene vi har. Bruk den heller mer sier jeg og ikke skap et narrativ om at den og noen andre bokstaver ikke er norske nok

Carl Erik Bosen

Språkrådet
Postboks 8107 Dep
0032 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
24/00725-2

Saksbehandler
Unni Stueland

Dato
15.04.2024

Høring om forslag til rettskrivningsendringer

Brønnøysundregistrene har ingen kommentarer til høringen.

Med hilsen
Brønnøysundregistrene -

Unni Stueland

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur

Emne: Taco/tako

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 07.03.2024 12:29:46

Fra: Elsa Burkeland <elsaburkeland@hotmail.com>

Nå må det bli slutt på tullet. Hva med å kalle det lefse med grafs? Kan ikke vi som islendingene lage norske navn på saker og ting. Jeg har aldri spist taco, det er grisete å spise og vil man som en ung innvandrere i NRK, helst bruke engelske ord og uttrykk, er han kommet til feil land. Da får han reise til USA.

Det er en nesegrus beundring for alt fra utlandet blant unge, særlig med innvandrerbakgrunn. Den største tabben vi har gjort, og if Gro Harlem Brundtland, er å snakke om multikultur. Alle med norsk statsborgerskap får tilpasse seg norsk språk, respektere norsk kultur og skjønne at her gjelder norsk lov. Det måtte innvandrere til USA gjøre. Folk der taco kommer fra, kan ikke lage eller skrive persetorsk eller raumegraut.

Elsa

84

Sendt fra min iPad

Høringsuttalelse fra Det Norske Akademi for Språk og Litteratur om Forslag til rettskrivningsendringer i bokmål 2024

Akademiet er tilfreds med at Språkrådet legger så stor vekt på funn i korpus. Det hadde vært nyttig å få kjennskap til hvilke korpus rådet benytter i arbeidet.

3.1 Vi støtter forslaget med unntak av de to siste ordene, *manual* og *skyr/skjør*. *Manual* i betydningen «tangenter på orgel» bør være intetkjønn. *Skjør* i betydningen «surmelk» bør være intetkjønn, mens *skyr* om den islandske drikken bør være hankjønn.

3.2 Når det gjelder bøyningen av *pellet/pellets*, foretrekker vi i riksmålsnormeringen å bøye *pellet* med vanlig -er i flertall, men beholde ubøyd flertallsform til entall *pellets*. Retningslinjene for normering, punkt 10.4, underpunkt 4, gjelder som kjent hvis ordet er nytt. Korpusøk i Nasjonalbibliotekets materiale viser økende bruk i norsk iallfall fra ca. 1970.

3.3 Forslaget om valgfri fornorsket staving av disse ordene er det punktet i rettskrivningsforslagene som har fått størst oppmerksomhet i media. Vi tror at disse ordene er så innarbeidet med c at skrivemåtene med k vil ha vanskelig for å slå igjennom. De har iallfall ikke slått igjennom så langt.

3.4 Akademiet støtter forslagene som gjelder *jus/juss* og *ressurs*. Etter vår oppfatning bør det gjøres en ny vurdering vedr. iallfall noen av ordene som fikk valgfri fornorsket skrivemåte i 1995. Søk i Nasjonalbibliotekets materiale (bøker og aviser) viser f.eks. at formen *hedding* er så godt som uten belegg. *Overhedd* er nesten bare belagt i lærebøker og rettskrivningsordlister/-ordbøker.

4.3 Grunnordet bør være valgfritt *triks/trick* med flertall *triks/tricks*. *Trick* er eneste brukbare form i sammensetninger.

Oslo, 15. april 2024

Bodil Aurstad

Preses, Det Norske Akademi for Språk og Litteratur

Til Språkrådet, post@sprakradet.no

Høringsuttalelse om forslag til rettskrivningsendringer i bokmål og nynorsk 2024

Jeg viser til Språkrådets høringsnotat, lagt ut på Språkrådets nettsider 1. mars 2024. Jeg har følgende merknader til rettskrivningsforslaget:

Til punkt 3.3 Normering av norvagiserte former

Hensynet til å bevare et enhetlig ortografisk mønster i norsk språk tilsier fortsatt norvagisering av importord som er kommet i vanlig bruk i allmennspråket. Det kan også anføres både pedagogiske og flere andre argumenter for norvagisering. Imidlertid har det vist seg at norvagiserte former som er vedtatt de siste to-tre tiårene, har hatt vanskelig for å slå igjennom i praktisk bruk. Med henvisning til Språkrådets retningslinjer om ny vurdering etter 25 år er til og med et fåtall slike former tatt ut igjen av normen. Det gjelder også en enkelt av de 30 norvagiseringer jeg i 1996 hadde gleden av å lose hel-skinnet igjennom godkjenningsprosessen i departementet (*keitering*).

Imidlertid var det noen norvagiseringsforslag fra 1996 som *ikke* ble godkjent. Departementet bad derfor Norsk språkråd om å få gjennomført en faglig utredning for å utvikle et bredere faglig og språk-politisk grunnlag for fremtidige normeringer. Dette resulterte i en meget grundig og veldokumentert rapport ført i pennen av Helge Sandøy, som senere har dannet utgangspunkt for Språkrådets retningslinjer. Rapporten ble utgitt i bokform i 2000 under tittelen «Lånte fjører eller bunad? Om importord i norsk».

Jeg synes ikke Språkrådet i de senere år har hatt en tilstrekkelig tydelig og sterk strategi for å fremme norvagiserte former, til tross for at dette nå er kommet inn som et overordnet punkt i retningslinjene. Jeg synes også det grenser til selvmotsigende når det i pkt. 10.4 underpunkt 1 i retningslinjene heter at «hvis den ikke-norvagiserte formen er enerådende, bør denne normeres som eneform». Jeg vil tro at ikke-norvagiserte former som oftest nettopp vil være tilnærmet enerådende så lenge det ikke er gjort noe for å fremme et norvagisert alternativ. Det at en norvagisert form gis både legalitet og legitimitet ved at den tas inn i normen som valgfri, vil nok i dag i større grad enn i tidligere tider være en forutsetning for at formen i det hele tatt skal komme i bruk, blant annet fordi de fleste tekstprodusenter, og særlig de største og mest innflytelsesrike, vil legge vekt på å skrive normrett.

Men det har altså vist seg at dette langt fra er tilstrekkelig. Språkrådet bør derfor drive et mer aktivt informasjons- og opplysningsarbeid for å fremme valgfrie norvagiserte former der det er aktuelt. Det minste Språkrådet kan gjøre, er selv å bruke de valgfrie norvagiseringene i sin egen tekstproduksjon. De norvagiserte formene bør også føres opp som første alternativ blant de valgfrie oppslagsformene i ordbøkene.

Når nye norvagiseringer foreslås tatt inn i normen, bør dette ledsages av et informasjonsopplegg som forklarer og forsvarer de forslag som fremmes. Norvagiserte skrivemåter vil i begynnelsen kunne framstå som svært uvante og har på dette grunnlag vist seg å være yndede objekter for latterliggjøring, ikke minst blant sensasjonshungrige og konfliktskapende journalister, men også blant ideologiske motstandere av enhver form for proaktiv normering. Siden de fleste norvagiseringer i dag gjelder ord

av engelsk opphav, kan nok også det engelske språkets status og prestisjeverdi være med på å forklare de spontane motreaksjoner som vekkes når nye norvageringsforslag lanseres.

Språkrådet bør ha en informasjonsstrategi klar i slike tilfelle og innta en offensiv holdning. Det tar seg både dårlig ut og tjener saken dårlig om Språkrådet i stedet ber om unnskyldning for de forslag som fremmes, slik man nesten har fått inntrykk av i det aktuelle tilfellet. Når et norvageringsforslag etter behandling i fagråd og styre er vedtatt i Språkrådet, bør man vel også administrativt unngå å gjøre noe som undergraver eller reiser tvil om vedtaket. Jeg ser imidlertid at Språkrådet i et e-postsvar i sak 2024/569 har uttrykt seg på en måte som indikerer at man kanskje ikke synes at den vedtatt formen «tako» er noen god ide likevel, iallfall at den i liten grad løser et pedagogisk problem.

Dette leder meg over til de ti konkrete norvageringsforslagene som omfattes av høringen, hvorav *tako* er foreslått som ny valgfri form ved siden av det ikke-norvagererte *taco*. Dette er visstnok en utenlandsk matrett som etter hvert skal ha blitt nokså vanlig her i landet. Ellers omfatter forslaget blant annet de for meg nærmest ukjente ordene *guacamole/guakamole*, *prosecco/prosekko*, *scampi/skampi* og *cava/kava*.

Av de ti ordene er det vel strengt tatt bare *campus/kampus* og *casanova/kasanova* som mange ellers opplyste folk ikke trenger å slå opp for å finne den mer presise betydningen av. Likevel heter det i høringsnotatet at «de fleste» av ordene «uten tvil» hører til allmennspråket. Jeg synes ikke denne vurderingen er overbevisende. I alle fall tror jeg det finnes mange ikke-norvagererte ord som er mer vanlig bruksord enn disse. Siden matretter allerede er omfattet, kunne man f.eks. spørre hva det er som gjør at man ikke fremmer forslag om den norvagererte formen *pitsa*? Jeg er her tilbøyelig til å bruke samme formulering som i Språkrådets e-postsvar nevnt ovenfor, at skrivemåten *pitsa* kanskje løser et pedagogisk problem i større grad enn det *tako* gjør.

Jeg finner for øvrig grunn til å nevne at ordet *campus/kampus*, som jeg ovenfor ikke har uttrykt innvendinger mot hva gjelder dets allmennspråklige karakter, det var ett av de ti norvageringsforslag som departementet *ikke* godkjente i 1996. Departementets vurdering var at ordet ikke kunne sies å ha en fast uttale som det uten videre var naturlig å gjengi med bokstaven *a*, og at den derfor ikke syntes å være i samsvar med et punkt i de retningslinjer Norsk språkråd tidligere hadde lagt til grunn.¹

I de retningslinjer som nå gjelder, heter det i vedlegg 2 pkt. V1 at engelsk kort *a* (*æ*) skal norvageres til norsk med *a* eller *æ* etter hva som er dominerende uttale i norsk. I høringsnotatet begrunner Språkrådet det norvagererte alternativet til *campus* med at *kampus* (med *a*) har større muligheter for å slå gjennom enn *kæmpus* (med *æ*). Konsekvensen av departementets vurdering i 1996 var at man i slike tilfeller måtte la være å norvagerere. Ut fra det som nå foreligger av retningslinjer og vurderinger fra Språkrådet, har jeg ingen avgjørende innvendinger mot formen *kampus*, selv om jeg vil tro at uttalen med *æ* er dominerende. Formen *kampus* vil i så fall strengt tatt være i strid med ordlyden i det nevnte vedleggspunktet i retningslinjene.

Jeg legger imidlertid til grunn at skrivemåter med *a* har en viss presedens i tidligere normeringer av ord med tilsvarende struktur, jf. f.eks. *handikap* og *skanne*. Jeg kan derfor isolert sett støtte forslaget om å ta inn *kampus* som valgfri form.

Når det derimot gjelder formen *kasanova*, kan nok denne synes å komme i konflikt med det punktet i retningslinjene som sier at man skal være tilbakeholden med å norvagerere importord som er avledet av navn.

Mitt hovedpoeng er imidlertid at jeg mener Språkrådets norvageringsforslag *samlet sett* framstår som for dårlig begrunnet. Gitt den forhistorien som det er vist til ovenfor, og den strid som har stått om tidligere norvageringsforslag også etter 1996, mener jeg at slike forslag krever en utvidet

¹ Tilsvarende gjaldt følgende foreslåtte norvagererte formene med bokstaven *a* av *fancy*, *campe*, *caravan*, *match*, *ranch*, *shabby*, *snacks* og *taxi*. Senere er de norvagererte formene *karavan* og *snaks* kommet inn som valgfrie.

begrunnelse i forhold til andre rettskrivningsforslag. Blant annet bør det gjøres rede for hva som ligger bak det aktuelle utvalg av importord som man foreslår å norvagisere.

Slik det aktuelle norvageringsforslaget er presentert, framstår det som vanskelig å forstå at akkurat disse 10 ordene er valgt ut. De har riktignok det til felles at det dreier seg om å skifte ut bokstaven *c* med *k*. At det er akkurat denne gruppen av ord som nå prioriteres, krever likevel en begrunnelse.

Det er vanskelig å se hvilken helhetlig tanke som ligger bak det aktuelle forslaget. En viss plan for norvageringutviklingen framover bør nok Språkrådet ha, gitt de særskilte utfordringer som har vist seg å være forbundet med denne typen rettskrivningsendringer.

Utfra samme begrunnelse mener jeg også at nye norvageringsforslag av et visst omfang til slutt bør forelegges departementet til godkjenning, da det til sjuende og sist er kulturministeren som sitter med ansvaret.

Min konklusjon er at pkt. 3.3 går ut av normeringsforslaget i denne omgang og tas opp til ny behandling i Språkrådet før det eventuelt legges fram på nytt med utvidet begrunnelse, eventuelt i en utvidet sammenheng.

Til pkt. 5.2 Normering av ordet *koss*

Jeg synes *ikke* man skal ta inn i normen en valgfri form ved siden av *korleis*. Da nynorsknormen sist skulle revideres, var det uttalte målet å få en tydelig og stram form med redusert valgfrihet. Resultatet i 2012 ble likevel en relativt stor valgfrihet, og man bør unngå å utvide den ytterligere. Formen *koss* er vel nærmest å anse som en sammentrekning av *korleis* og bør som talemålsform kunne representeres av denne i normert skrift.

Med vennlig hilsen

Ingvar Engen
(sign.)

Kopi:
Kultur- og likestillingsdepartementet, postmottak@kud.dep.no

Emne: Om «manual»

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 05.03.2024 21:17:54

Fra: Kjetil Ertresvåg <kjetil.ertresvag@gmail.com>

I tydinga rekkje tangentar på eit orgel har eg aldri høyrte anna enn inkjekjønn på begge målføre. «Ein manual» blir for meg ei oppskriftsbok for korleis ting verkar. Eg har arbeidd som organist sidan 1972.

Helsing frå,

Kjetil Ertresvåg

Sendt fra min iPhone

Emne: Høyringsfråsegn (om "koss")

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 06.04.2024 10:10:30

Fra: Andreas Evensen <andeve3@gmail.com>

Det er flott at dokker vurderer å tillate "koss" igjen. I utgangspunktet var det underleg at ordet vart fjerna, til trass for at det var og er i meir vidstrekt bruk enn "korso" (som "koss" faktisk er sideform av).

Ordet er så geografisk utbreitt, og så nyttig i skrift, at det eigentleg gagnar meir å tillate både "koss" og "korleis" enn både "då" og "da" i normert skrift, sidan "koss" er meir konsist enn alternativet (som kjem til nytte i songtekstar, dikt og liknande). Samstundes har "koss" eit anna og eldre språkhistorisk opphav enn "korleis" (trass at mange ikkje innser dette), og i framtida har ordet betre von om å overleve i talemålet såframt det òg kan brukast i normert skrift.

Emne: Re: Høring om forslag til rettskrivningsendringer

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 04.03.2024 13:57:26

Fra: Jon Fosse <jfosse@mac.com>

Merkander til framlegg om endring av rettskriving

– Av omyn til stabiliteten er eg imot dei fleste endringane i genusnormeringa av substantiv, med unnatak av dei orda der det er mitt inntrykk at faktisk bruk i stor mon skil seg frå noverande normering, dette gjeld *jippo* på nynorsk, som bør vera hannkjønn, og truleg *låt* på bokmål, der nok hokjønn er mykje brukt.

Der ulike genus har ulik tyding bør det vera som no.

– Bruken tilseier at *raster* bør ha inkjekjønn.

– Grunnen til at eg i det heile sender inn mine merknader er framlegget om å ta *koss* inn i norma. I høve til *korleis* er dette svært lite brukt, så både omsynet til bruk og til stabilitet – og til nynorsk identitet – tilseier at *korleis* bør vera eineform. (Å ta *koss* inn i norma er om lag like meiningslaust som det i si tid var å ta pronomenet *dokker* inn i norma – er det ikkje så lite brukt at det er på tide å ta det ut?)

Jon Fosse

4. mar. 2024 kl. 12:40 skrev Språkrådet <post@sprakradet.no>:

Språkrådet

Høring om forslag til rettskrivningsendringer

4. april 2024

Emne: Vedr. nye skrivemåter

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 05.03.2024 21:36:25

Fra: jonnyh68 <jonnyh68@online.no>

Hei!

Jeg forstår virkelig ikke meningen med at man nå skal kunne skrive kava istedet for cava. For det første: Cava er den spanske betegnelsen for musserende vin. For det andre: Hvorfor drive å endre skrivemåten når vi har bokstaven C i det norske alfabetet? Jeg syns dere fremstår mer og mer latterlig. Da dere endret Champagne til Sjampanje, tenkte jeg som gammel i restaurantfaget, at her er det noen inkompetente idioter som har for lite å gjøre. Champagne er et stedsnavn i Frankrike, og et beskyttet navn for musserende vin laget i Champagne. Det finnes ingenting som heter Sjampanje.

Taco er forøvrig et mexikansk ord opprinnelig. Og igjen: hvorfor endre til Tako når vi har bokstaven C i alfabetet? Ikke ser det pent ut heller. Det ser ut som det er skrevet feil på et dårlig gatekjøkken i Indre Østfold. (Ja, vet det er fordomsfullt)

Føler behov for å gi dere noe å tenke på. Trenger ikke komme med tilbakemelding, jeg er ikke interessert i tåpelige motargumenter.

Med hilsen

Jonny Hansen

Vikersund

Emne: Re: Det Norske Akademis Ordbok vs. Språkrådet sin Bokmålsordboka
Til: Postmottak KUD <postmottak@kud.dep.no>, Post Språkrådet <post@sprakradet.no>
Sendt: 15.04.2024 00:09:56

Fra: Odd Kjell Leiv Hemnes <oddhem@gmail.com>

Det skal øverst stå høringsfrists 15. april 2024, ikke 2023. Trykkfeil som jeg overså underkorrekturlesning i farten..

On Mon, 15 Apr 2024 at 00:06, Odd Kjell Leiv Hemnes <oddhem@gmail.com> wrote:

Det er lite idag som skiller mellom mellom riksmål i NAOB og i offisielt bokmål.

Derfor er det litt irriterende at noe fortsatt gjenstår, som ikke er kommet med i dagens offentlig godkjente ordboksverk. Nå skal igjen noe nytt innføres med høringsfrist 15. april 2023. Det er bagateller som ikke krever godkjenning fra KUD, etter det jeg har forstått. Eneste gangen KUD satte foten ned, sa nei, var da Språkrådet ville videreføre klammerformer (hakeparenteser) i nynorsken. Nå er klammerformene for lengst avskaffet også der.

Etter min mening burde KUD sette foten ned litt oftere, ikke minst når Språkrådet fjerner oss språklig både fra dansk, men også fra svensk og finlandssvensk:

Pkt. 1

a) Selvsagt skal det hete California, Pennsylvania, Italia, Columbia, Australia...., men det betyr ikke at ikke lenger skal hete Karibien når folk på Jamaica og Bahamas sier og skriver The Caribbean om Det Karibiske øyriket (og havet), altså Karibien på norsk. - b) Videre Tyrkiet (stum t unntatt i genitiv) når tyrkerne selv sier og skriver Türkiye (ü lik y-uttalen i tyrkisk og tysk, für, über).

c) Og når vi skriver og sier rumener; rumensk om det rumenske språket, burde det være nokså selvsagt med navnet Rumenia om landet. Da er det bare -ien-endingen her som skiller oss fra svensk/dansk, og noen -ien ending skal vi ikke ha der. Når Språkrådet påbyr Romania, tenker jeg på samlebetegnelsen for de romanske språk: fransk, italiensk, spansk, rumensk, retoromansk i Sveits, osv.,....

Pkt. 2

Riksmålet skiller mellom Gulfen i den Persiske Gulf, (de oljerike) Gulfstatene, sjøfolkene som seilte på Gulfen i 50-/60-årene; og Golfen om Den Mexikanske Golfen, den vide havbukten i Karibien. Eller fransk/spanske Biskayagolfen m.m.

Pkt. 3

Syd-/syd- og Sør-/sør- i sammensatte ord og aleine ble ved liberaliseringsvedtaket i Norsk Språkråd for bm. i 1983 på ny tillatt etter å ha vært utestengt fra offisiell rettskrivning og språkbruk siden 1938. Unntak for landsdelen Sørlandet og ene-formene Syden, sydhavsøy, sydfrukter, og til nød Sydpolen (tysk: Süden, Südseeinsel, Südfrüchte, der Südpol). Men noen få måneder etter Norsk Språkråds flertallsvedtak i 1983, bestemte Rådet seg likevel for å innføre restriksjoner i valg-friheten mellom Syd-/syd- og Sør-/sør- i en hel del sammensatte geografiske navn som Sydtirol som nå skal ha Sør- til tross for at det hetet Südtirol i den nå selv-styrte/autonome italienske provinsen Südtirol, jf. emblemet på eplene i butikkene.

Statsmeteorolog Sigurd Jahr Smebye fikk påpakning av Departementet og Rådet fordi han sa Sylene når det skulle hete Sylane. Hvis en av meteorologene som annonserers værmelding på NRK TV idag, skulle melde om godt vær fra Syd-Varanger og helt ned til de Sydatlantiske farvann, ville han/hun helt sikkert blitt tilsnakket for det av Språkrådet + KUD, slik som den gang med Smebye. Heldig-vis fikk statsråd Helge Sivertsen ryddet om i den floken. Han skapte språkfred.

Men så har Språkrådet funnet på den finurlige regel at Syd-/syd- likevel kan passere i ordformer som ikke er geografiske egennavn! Således er det tillatt i offisielt mode-rat bm å skrive/trykke Syd-California men ikke Syd-Carolina, Syd-Skandinavia, men ikke Syd-Norge. Hvis jeg eller en annen skal/vil skrive mest mylig moderat, men likevel innenfor den offisielle normen, kan resultatet bli noe sånt som: Syd-California og Sør-Carolina har stor innvandrerbefolkning fra Mellom- og Sør-Amerika, for all del ikke Syd-Amerika. Eller noe sånt som at Sør-Norge utgjør en vesentlig del av Syd-skandinavia. Redaktør Tor guttu har påpekt denne besynderligheten av syd/sør i samme setning uten at KUD har villet stramme Språkrådet opp. Slike finurlige bestemmelser fins verken i svensk eller dansk.

En annen merkverdighet er regelendringene for skrivemåten på Syd-Vietnam. Fram til 1974 var Syd-Vietnam et eget land, men da landet i slutten av det året ble tvangssammensluttet med kommunistiske Nord-Vietnam, var ikke landet lenger et geografisk egennavn. følgelig kan vi nå offisielt velge mellom Sør- og Syd-Vietnam, men det var ikke tilfellet i årene før 1974, da var kun Sør-Vietnam tillatt. Det er ikke så lett å holde styr på alle disse håpløse bestemmelsene Språkrådet i sin tid har vedtatt. Heter det Sydstatene i USA , eller må vi skrive Sør- nå? Ikke godt å vite. Sydstatsbaptist eller både syd- og sør- her?, eler kun sør-? Syns KUD reglene er lette å forstå, at de er logiske, konsekvente eller inkonsistente? Er vi nødt til å ha det slik? Altså ingen valgfrihet på det området offisielt? Skandinavisme det?

Folk flest vil gjerne holde seg til de offisielle rettskrivningsreglene, selv om de bryter med utbredte dialektformer eller med øvrig skandinavisk. Bjørnson og Ibsen hadde nok ikke noen utfordringer eller hemninger i bruken og anvendelsen av Syd-/syd-, Karibien, Tyrkiet, Rumelia, sydlibanesisk, sydafrikaner, Syd-Korea, sydhavstrender, sydamerikaner, sydlandsk, sydvest (plagg), sydsydost i meteorologien, Gulfen..., og det burde heller ikke dagens nordmenn ha. Problemet er ene og aleine Språkrådet.

Mvh. Odd Kjell Leiv Hemnes, Grindbrtan 20 E, Åneby, 1484 Hakadal

Tlf. 45235284 oddhem@gmail.com

Åneby, den 14. april 2024

Språkrådet
Postboks 1573 Vika
0118 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
24/1203 - NOVI

Dato
12.04.2024

Høring - Forslag til rettskrivningsendringer i bokmål og nynorsk 2024

Justis- og beredskapsdepartementet viser til Språkrådets brev datert 4. mars 2024 med vedlegg.

Justis- og beredskapsdepartementet har ingen merknader.

Med hilsen

Harald Aass e.f.
fagdirektør

Nora Eikeland Vikøren
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur

Emne: Ref høringsnotat 2024

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 09.03.2024 13:56:17

Fra: Stian Jørgensrud <stianahj@gmail.com>

Hei,

Etter en rask titt synes jeg alle forslagene deres gir mening. Genusnormeringene og k i stedet for c (normering av norvagiserte former).

Ser frem til tako og kava (og at den automatiske skrivekontrollen tillater disse skrivemåtene).

Lykke til med arbeidet!

Vennlig Hilsen

Stian Jørgensrud

Emne: Høringssvar til høring om forslag til rettskrivningsendringer

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 04.04.2024 13:37:57

Fra: Mari Tvetmarken Akre <Mari.Tvetmarken.Akre@kartverket.no>

Høringssvar til høring om forslag til rettskrivningsendringer

Vi viser til høring vedrørende forslag om rettskrivningsendringer for bokmål og nynorsk. Frist for å gi høringssuttalelse er satt til 15.04.2024.

Kartverket har ingen merknader til høringforslaget på nåværende tidspunkt.

Vennlig hilsen

Mari T. Akre
juridisk rådgiver

Emne: Innspel på høringa om rettskriving 2024 og ordet «koss»

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 26.03.2024 13:27:44

Fra: leif@vassoy.net

Eg viser til høringa som Språkrådet har sendt ut om rettskriving 2024 og ordet “koss”. Eg vil gjerne få uttrykka mi støtte til at ordet “koss” blir normert og innlemma som oppslagsord. Det er peika på fleire gode grunnar for dette i høringa, og både den faktiske utbreiinga og omfanget i munnleg bruk meiner eg burde tilseia at “koss” bør vera eit oppslagsord.

Som nynorskbrukar i eit dialektområde der “koss” er eit naturleg val, er koss eit ord som saknast og i skriftspråket. Dette m.a. fordi eg oppfattar “korleis” som mykje meir høgstil enn “koss”. Det blir nesten(!) som ein på bokmål skulle måtta skriva “hvordan” i staden for “hvordan”. At “korleis” er meir høgfrekvent enn “koss” er kanskje ikkje rart når normeringa pressar bruken den vegen, og kanskje er det ikkje eit mål å auka bruken av koss, men ordet koss bør vera ein del av eit naturleg og normert skriftspråk.

Mvh

Leif Knudsen

Emne: Fornorsking av engelske ord

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 06.03.2024 19:46:27

Fra: Elisabeth Akse Knutsen <e_akse_k@icloud.com>

Hallo. Har nettopp sett innslag på Dagsrevyen angående omskriving av blant annet ordet taco til tako. Argumentene er flere for dette blant deltakerne i debatten rundt temaet. Min tanke er at istedetfor omskriving eller fornorsking bør Språkrådet heller erstatte engelske og andre utenlandske ord med det norske ordet for det utenlandske. Et eksempel er ordet «campus» som jo betyr universitetsområde. Hvorfor erstatte c i campus med k når det er en god mulighet for heller å bruke den norske betydningen? Å kun erstatte en bokstav i ordet er halvgjort jobb. For meg virker det både uforståelig og meningsløst at Språkrådet tenker slik. Vis gjennomslagskraft og erstatt de altfor mange engelske ordene vi ser overalt med norske ord og uttrykk. Med hilsen Elisabeth Akse Knutsen
Sendt fra min iPad

Emne: Taco med K

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 07.03.2024 09:35:06

Fra: Joakim Kuzarevski <Joakim.Kuzarevski@bauermedia.no>

Hei

Har fått med meg at dere skal bytte ut "C'en" i taco med en "K". Jeg digger det, men vi har jo andre ting som må fornorskes.

Pizza er en kjent og kjær rett her i Norge, men hvor ofte bruker vi bokstaven "Z" i noe som helst?

Er det en ide å bytte ut "Z" med "TS" så det blir PITSA, istedenfor PIZZA?

Mvh

Joakim Kuzarevski ☒☒

BAUER MEDIA AS, notice of confidentiality. The information contained in this e-mail is intended solely for the use of the addressee and it is sent in the strictest confidence, and may contain legally privileged information. If you have received this e-mail in error you must preserve its confidentiality, and immediately advise the sender. Should you have received this communication in error, please note that making use of this information, forwarding it, copying it, or in any way disclosing its content to any other person, is strictly prohibited. It is the sole responsibility of the addressee to scan this e-mail and any attachments for computer viruses or other defects. The sender does not accept liability for any loss or damage of any nature, however caused, which may result directly or indirectly from this e-mail or any file attached.

April 2024

Landslaget for språklig samling

Kommentarar til høyringsnotat frå Språkrådet om framlegg til rettskrivingsendringar i bokmål og nynorsk 2024

Landslaget for språklig samling (LSS) er ein av mottakarane på høyringslista for framlegget til rettskrivingsendringar i bokmål og nynorsk 2024. Vi er i hovudsak positive til framlegga i notatet. Endringane vil føre til at rettskrivingsnormene for nynorsk og bokmål blir meir like, som er heilt i tråd med målsettinga til LSS. Ein liten kommentar har vi like fullt. Kommentaren gjeld avsnittet 3.3 *Normering av norvagiserte former* og framlegget om å tillate både *casanova* og *kasanova* i rettskrivinga.

For ordet *casanova* ønsker Språkrådet i tillegg å tillate forma *kasanova*. Opphavet til ordet er etternamnet til den italienske fyrsten Giovanni Giacomo Casanova. Ordet er eit eigennamn som etter kvart har fått ei meir generell tyding, basert på Casanovas ry som forfører eller rundbrennar. Bruken av ordet i dag er knytt til nettopp denne personen og dette ryktet. Ved å tillate forma *kasanova* svekker ein tilknyttinga til den historiske personen og omdømet hans og gjer språket mindre fargerikt.

LSS meiner ein skal vere varsam med å endre skrivemåten av importord avleia av eigennamn, særleg når eigennamnet opphavleg skriv seg frå ein person knytt til tydinga av ordet. Andre ord av om lag same type er *celsius*, *mercedes*, *pascal* (eining for trykk) osv.

Språkrådet tar opp nett det same temaet i dokumentet "Retningslinjer for normering av importord". I avsnittet "9.4 Importord fra navn" heiter det: "Man bør være tilbakeholden med å endre termer som er i internasjonal bruk, f.eks. måleenheter, særlig når ordet er avledet av et navn. Eksempler: *becquerel*, *pasteurisere*."

LSS ser helst at ordforma *kasanova* tas ut av framlegget til rettskrivingsendringar 2024.

Eg viser til den pågåande høyringa om rettskrivingsendringar og ynskjer å kome med eit innspel om *manual*. Eg har studert noko orgel og noko språkvitskap, så normeringsspørsmål kring dette er spennande.

Tilrådinga mi for begge skriftspråka er valfritt hankjønn eller inkjekjønn i tydinga 'manualklaviatur på tangentinstrument' med preferanse for inkjekjønn om ein skulle velje eitt av dei. Eg vil òg tilrå same genusnormering av *pedal* i tydinga 'pedalklaviatur på tangentinstrument' sjølv om fagrådet ikkje har funne bruksgrunnlag for det.

Eg tviler på at det er grunnlag for ein reell skilnad mellom bokmål og nynorsk, særleg sidan dette er eit fagleg uttrykk lite brukt i allmennspråket, som ein helst lærer seg utan tilknytning til den eine eller andre skriftkulturen. Nynorsktekster som bruker «manualet», men «manualar», tyder òg på bokmålsinterferens.

Eg finn utstrakt bruk av «pedalet» i orgellitteraturen, meg eg ser òg noka veksling innanfor same tekst. Då refererer *pedalet* til pedalklaviaturet, medan *pedalen* viser meir abstrakt eller kollektivt til bruk av pedal i staden for manual.

«Pedalen bør spille hele satsen for å støtte melodien. (...) Vi plasserer da c.f. i mellomstemmen og på eget manual. I pedalet spiller vi koralbokens bass (...)» (Lammetun 2001, s. 56)

Korpussøk på «ein manual» og «eit manual» gjev nok ikkje så gode svar. Det ein får treff på då, handlar om orgelpositiv med eitt i motsetnad til fleire manual. Det er ikkje så typisk, særleg ikkje i dag. Orgel til kyrkjebruk plar ha minst to manual og – i Noreg – opptil fem. Heller må ein finne andre slags frasar der genusbruk kjem til syne.

Det nedste manualet på orgelet blir kalla fyrstemanual, så andremanual og så oppetter. I Nettbiblioteket får eg tre relevante, sjølvstendige treff på «andre()manualen», eitt på bokmål, to på nynorsk:

«ved to gravferder laurdag og tirsdag berre kunne bruke andre manualen, det vil si berre halve orgelet» (Brodin 1983, s. 21)

«På den andre manualen var det 12 basstangentar som ikkje var i drift» (*Ytre Sogn* 2010, s. 4)

«Blant annet ble det satt en 'lydkasse' rundt pipene til 2.-manualen for å øke volumet» (*Kragerø blad Vestmar* 2011, s. 11)

For «andre()manualet» kjem det langt fleire treff, både på bokmål:

«Det vil si at en setter opp forskjellige klangfarger i de to manualene og pedalet og så spiller en melodistemmen i ett manual og akkompanjerer i det andre manualet og pedalet» (Krag 1949, s. 5)

«En kan spille med venstre hånd på det ene og med høyre hånd på det andre manualet» (Essen 1961, s. 12) [merk: om cembalo]

«beveger også den tilsvarende tangent i det andre manualet seg» (*Kristen sang og musikk* : 2, 1965, sp. 332)

«til reparasjon av det andre manualet (...) Det andre manualet kan ikke benyttes» (*Haugesunds dagblad* 1966, s. 2)

«Et kirkeorgel består som regel av to manualer. Langhus-orgelet har imidlertid bare ett. 2.-manualet står klar [sic], og det samme gjør registertrekkene.» (*Østlandets blad* 1977, s. 1)

«På grunn av at andre manualet i orgelet er i dårlig forfatning, måtte en orgelavdeling som Norling nå skulle ha, utgå» (*Melvær* 1978, s. 12)

«I tillegg til dette er hele andremanualet ute av funksjon» (*Dagningen* 1980, s. 10)

«Det betydde at man ikke kunne gjøre bruk av pedalene eller det andre manualet» (*Førrisdahl* 1980, s. 2)

«for nøyaktig et år senere falt andre manualet ned» (*Tronshaug* 1998, s. 42)

«Det andre man bør merke seg er det spinkle andremanualet uten klangfundament» (*Bastrup* 2010, s. 63)

«Førstemanualet skulle da stå som en dynamisk forlengelse av andremanualet» (sst.)

«Andremanualet – eller positivet – stod som en ribbet fugl» (sst. s. 89)

«På det andre manualet en Dulciana 8' og på pedal en Skalmel 4'» (*Meijden* 2011, s. 23)

Og på nynorsk:

«Det [orgelet] har 2 manual, fotpedal og klokkespel. Fyste manualet har 10 røyster med i alt 696 piper. Den [sic] andre manualet har 10 røyster med 908 piper. Fotpedalet har 6 røyster med 90 sjølvstendige piper og ein heil del piper av 1. og 2. manual som kann spelast sjølvstendige i pedalet.» (*Hamar arbeiderblad* 1929, s. 3)

«Til messe og solosang er det vanskeleg, då andremanualet som ein helst brukar til denslags no stendugt vekk er i skipling og ulag.» (*Velle* 1937, s. 1)

«Andre manualet ligg oppe på loftet i eit rom for seg» (*Jærbladet* 1955, s. 4)

«Det vart to manual + pedal, og då er andre-manualet veldig godt forsynt» (*Halkjelsvik* 1984)

«Andremanualet på orgelet har ein for lengst slutta å bruke av same årsak» (*Holten* 1988, s. 6)

«På orgelet er det to ulike luftmagasin som tilhøyrrer kvart sitt manual. Og det tek berre sekundar å kopla seg over til det andre manualet om tonen skulle hengja seg opp.» (*Ebbesvik* 2003, s. 14)

«Andre manualet er eit typisk preluderingsmanual med fire 8'-stemmer» (*Eek* 2009)

«mens det andre manualet berre fekk nokre få og svake stemmer» (*Runowski* 2013, s. 10)

«unntatt bassoktaven på andre manualet» (Rozendaal 2015, s. 166)

«Andremanualet består i begge tilfelle av svake stemmer (...) det svake andremanualet (...) den djupe 16'-stemmen blitt flytta til andremanualet (...) Andremanualet har ikkje endra funksjon» (Kolnes 2017, s. 65f.)

Avgrensa til tidsskrifter har eg skilt ut relevante nynorsktreff på «manualane»:

«Det var elles uvant at pedalklaviaturet var skeivt montert i høve til manualane» (Tøsse 1998, s. 17)

«Koppel: Ei samankopling av manualane slik at til dømes pipene i 2. manual kan spelast frå 1. manual saman med pipene som høyrer til 1. manual» (Rinde 2004, s. 136)

«Ein ting er å bruke manualane som ho er vane med på piano, ein annan ting er å meistre pedalane også» (Kostveit 2022, s. 3)

Jamført med «manuala»:

«Pedalen var til å begynne med berre anhang til manuala, kopla til manualstemma, men kanskje kring hundreårsskiftet vart eit sjølvstendig pedalverk påbygd» (Søvik 1984, s. 163)

«Breimsorgelet har til dømes fire 8'-stemmer i kvart av manuala» (Rinde 2004, s. 130)

«Fløytestemma er svakare enn prinsipalstemma og det er gjerne ei 8'-stemme og ei 4'-stemme i begge manuala og oftast ei 2'-fløyte i 2. manual» (Tjervåg 2015, s. 35)

I tidsskrift er det 8 treff på «manualar og pedal»:

«År 1919 fekk kyrkja som gave frå Petter S. Brandal eit orgel på 14 stemmar fordelt på 2 manualar og pedal med fullt tidsmessigt utstyr» (Haddal 1929, s. 25)

«Det er på 11 røyster, 3 koplar, 3 koloratorar, 2 manualar og pedal» (Sandness 1970, s. 61)

«Dette ble seinare erstatta av eit godt pipeorgel med 2 manualar og pedal» (Kristensen 1994, s. 14)

«30. januar 1931 har Storfjorden sokneråd møte og ber klokkaren Karl Bjørke og presten røkje etter prisen på eit kyrkjeorgel hjå ulike agentar: Ein ynskjer eit Reformharmonium med 13 stemmer, 2 manualar og pedal, utan elektrisk motor og alle vanlege kapell- og hjelperegister» (Urke 1995, s. 25)

«dei kom i 1940 med tilbod på eit orgel med 21 sjølvstendige stemmer delt på 2 manualar og pedal, og utbygt til 40 klingande register» (Tøsse 1998, s. 16)

«Orgelet i Austefjord kyrkje er eit elektropneumatisk instrument, med 12 stemmer fordelt på 2 manualar og pedal, levert av Vestre i 1954 og ombygd i 1988. Orgelet i Kilsfjord kyrkje er eit mekanisk instrument, med 10 stemmer fordelt på manualar og pedal, levert av Vestre i 1974.» (Volda kyrkjelege fellesråd 1999, s. 46)

«Pedalomfanget var utvida til f', stor Ciss kom til i alle manualar og pedal og tonetrakturen vart flytta ein halv tone opp» (Hahn 2001, s. 8)

«manualar og pedal» (Mørk 2021, s. 33 og passim)

Og så har eg talt opp 13 motsvarande treff på «manual og pedal» som er på nynorsk, og der «manual» er fleirtalsform.

«Tenkjer ein seg i dette høvet t.d. eit orgel med to manual og pedal, så har dette orgelet to manual-vindladar og ein pedal-vindlade» (Gjendem 1961, s. 486)

«Valle kyrkje er den største kyrkja i Setesdal og vil nå få installert nytt orgel med 10 registre fordelt på to manual og pedal» (Valle sokneråd 1971, s. 609)

«Finnøy hovudkyrkje har nytt sløyfeladeorgel med 13 stemmer, 2 manual og pedal» (Finnøy formannskap 1973, s. 178)

«I Steinkjer fekk dei frå Vestlandske Orgelverkstad eit mekanisk orgel på 27 stemmer, fordelt på 3 manual og pedal, og eit kororgel på 4 st.» (Stai 1973, s. 79)

«Orgelet i kyrkja er eit August Nielsen-orgel frå 1887, restaurert 1985, 8 stemmer – 2 manual og pedal» (Hemsedal kommune 1990, s. 26)

«Det nye orgelet vart ombygt i 1969 av firmaet Olsen-Jørgensen, Oslo, og fekk då 35 stemmer, 3 manual og pedal» (Skage 1990, s. 27)

«Det er elektropneumatisk og har 12 stemmer, to manual og pedal» (Vindafjord kyrkjelege fellesråd 1999, s. 46)

«Dette orgelet hadde 53 stemmer, tre manual og pedal» (Rinde 2004, s. 125)

«Orgelet hadde to manual og pedal og var på tolv stemmer» (Tjervåg 2015, s. 39)

«Orgelet har 2 manual og pedal» (Mørk 2021, s. 229)

«Orgelet har 9 stemmer fordelt på 2 manual og pedal» (Hageberg 2022, s. 13)

«Orgelet har 14 ½ sjølvstendige stemmer og 26 klingande register, 2 manual og pedal» (Raschwitz og Rinde 2023, s. 16)

«Dette var eit orgel med 10 stemmar, med to manual og pedal» (Sæheim 2023, s. 88)

Men «manualar» førekjem òg saman med «manualet» i tekster, så ein skal ikkje ta all bruk av det til inntekt for maskulinum:

«Det trengst to manualar med 12 stemmer (...) Det gamle manualet er tidlegare restaurert» (Valdres 1981)

«Det gamle orgelet i Hjørundfjord kyrkje hadde to manualar (klaviatur) med 13 stemmer (...)

mens det andre manualet berre fekk nokre få og svake stemmer.» (Runowski 2013)

«Sjølve orgelet har to klingande manualar (...) Det tredje manualet som no ikkje er i bruk» (Hordaland 1986)

«Då var orgelet stort sett ferdig, unntatt bassoktaven på andre manualet som blei utbygt seinare. (...) No har vi eit orgel med 13 stemmer på to manualar og pedal.» (Rozenaal 2015, s. 166)

I *Aspekter ved norsk orgelkultur* (Akademika, 2013) står *manual* gjennomgåande i nøytrum både i bokmåls- og nynorsktekster. Det er eitt tilfelle av «pedalen», elles «pedalet»:

«eitt manual og pedal» (Kolnes 2013, s. 24)

«mens pedalet og det nye III. manualet i Tromsø blir elektrisk» (sst.)

«eit nytt II. manual» (sst., s. 26)

«Prinsipalkoret var ryggraden i orgelklangen, pedalen fungerte primært som bassklaviatur» (Øgaard 2013, s. 34)

«ett manual og pedal» (sst., s. 45)

«eitt manual» (Eek 2013, s. 67f.)

«16'-stemme i manualet» (sst. s. 74)

«to manual og pedal» (sst. s. 76)

«som kunne koplast inn på begge manuala etter behov» (sst. s. 79)

«orgelet fikk tilføyd et manual i 1861» (Tronshaug 2013, s. 121)

«Opptrening av tekniske ferdighet på klaviaturet og pedalet foregikk parallelt med opplæring i generalbass og kontrapunktisk improvisasjon.» (Vikøren 2013, s. 139)

«hadde seks stemmer på ett manual og pedal» (Schiager 2013, s. 149)

«mens pedalet virket som et bassklaver med kun 16'- og 8'-stemmer» (sst. s. 150)

«Det relativt svake I. manual» (sst. s. 160)

«i nettopp dette manualet» (Boysen 2013, s. 202)

«fra dette manualet (...) for hvert manual (...) til noe spesifikt manual» (sst., s. 203)

«at det ikke minst var den førbachske litteratur med dennes behov for cantus firmusstemmer i pedalet som sto sentralt» (sst. s. 212)

Daniel Tobias Johansen Langhoff
Tromsø, 15. april 2024

Referansar

- Aspekter ved norsk orgelkultur* (2013). Harald Rise (red.). Trondheim: Akademika.
- Bastrup, Olav Rune Ekeland (2010). *Vindens liv i tre og metall : festskrift til innvielsen av Mühleisen-orgelet i Arendal. Trefoldighetskirkens orgel- og organisthistorie*. Arendal kirkelige fellesråd.
- Boysen, Bjørn F. (2013). «Orgelreform – orgelbevegelse». I *Aspekter ved norsk orgelkultur*, Harald Rise (red.): 189–218. Trondheim: Akademika.
- Brodin, Tom (1983, 10. nov.). «Vannskade på orgelet i Harøy kyrkje». *Romsdals budstikke* 141 (258 [i.e. 261]): 21.
- Dagningen* (1980, 16. jan.). «Lunefullt orgel på Brøttum». 57 (13): 10.
- Ebbesvik, Jan Inge (2003, 24. sep.). «Unotar i kyrkjeorgelet». *Nordhordland* 30 (75): 14.
- Eek, Kristin (2009). «Kyrkjer og orgel i Steinkjer by». I *De nye orglene i Steinkjer kirke*, Kristin Eek (red.): 70–82. Steinkjer menighetsråds orgelkomité.
- (2013). «Orgelbygging i Trøndelag frå 1850 til 1940». I *Aspekter ved norsk orgelkultur*, Harald Rise (red.): 65–84. Trondheim: Akademika.
- Essen, Kira von (1961). *Instrument-paraden*. Til norsk ved Torbjørn Dahl. Oslo: Musikk-huset.
- Finnøy formannskap (1973). [Stillingsutlysing]. *Norsk kirkemusikk* 26 (7): 178.
- Førrisdahl, Unni (1980, 22. apr.). «– Tenk og hatt noe slikt i ung alder!». *Akershus arbeiderblad* (76): 2.
- Gjendem, Johan J. (1961). «Kyrkjeorgelet. I». *Kirke og kultur* 66 (8): 484–495.
- Haddal, J. (1929). «Hareid kyrkje». *Tidsskrift for Sunnmør historiske lag. 1927–1928*, 18–19: 20–28.
- Hageberg, Gunnar (2022). «Orgelet – dronnniga blant instrumenta våre – Hundvin kyrkje». *Kyrkjebladet for Lindås sokn* 48 (4): 13. [Lindås prestegjeld].
- Hahn, Andreas (2001). «‘Ny blest’ kring Gottfrid Silbermann og eleven hans sitt opus magnum i Dresden katedral». Omsetjing: Ole Jørgen Furdal. *Norsk kirkemusikk* 54 (10): 5–14.
- Halkjelsvik, Jon Røys (1984). «“Ditta læte pent det ...” : inntrykk og minne om Sivert H. Geitvik (1884–1957)». *Voldaminne : årsskrift. 1984*: 5–21. Volda: Volda sogelag.
- Hamar arbeiderblad* (1929, 4. juni). «Litt um det nye orgelet i Furnes-kyrkja og dei som har bygt det». 5 (124): 3.
- Haugesunds dagblad* (1966, 23. aug.). «Ikke fullt orgelbrus i Avaldsnes-kirken». 55 (194): 2.
- Hemsedal kommune (1990). [Stillingsutlysing]. *Musikk-fokus : organ for Norsk musikkpedagogisk forening* 11 (7): 26.
- Holten, Norunn (1988, 29. sep.). «‘Utslitt’ kirkeorgel i Todalen». *Driva* 18 (111): 6.
- Hordaland* (1986, 6. des.). «Den nye spelepulten på plass i Vangskyrkja». 103 (134): 14.
- Jærbladet* (1955, 8. juli). «Orgelet skapar harmoni i kyrkja». 7 (51): 1, 4.
- Kolnes, Stein Johannes (2013). «Orgelbevaring i Noreg». I *Aspekter ved norsk orgelkultur*, Harald

- Rise (red.): 13–31. Trondheim: Akademika.
- (2017). «To kyrkjer og tre orgel». *Årbok for Sunnmøre 93*: 62–79. Sunnmøre historielag.
- Kostveit, Åsta Østmoe (2022). «Vikarorganist i Vinje». *Kyrkjelyden : kyrkjelydsblad for kyrkjelydane i Vinje*. Vinje og Rauland prestegjeld.
- Krag, Ole Rasmus (1949, 21. apr.). «Planer om nytt orgel i Fåberg kirke». *Lillehammer tilskuer* 106 (90): 5.
- Kragerø blad Vestmar* (2011, 7. apr.). «Skatøy-orgelet er et bra prosjekt». 167 (41): 10–11.
- Kristen sang og musikk : 2* (1965). Lars Aanestad mfl. (red.). Oslo: Runa.
- Kristensen, Sigvart (1994). «Frå orgelkrakken : litt om orgel og organistar i Gildeskål». *Gildeskålboka : årbok for Gildeskål* 14: 14–17. Årbokkomitéen [Gildeskål kommune].
- Lammetun, John (2001). *Liturgisk spill : form, uttrykk, karakter og nyanser*. Stavanger: Cantando.
- Meijden, Hans van der (2011). «Orgelet i Tvedestrand kirke». *Dengang – på våre kanter* 31: 22–24. Historielaget for Dypvåg, Holt og Tvedestrand.
- Melvær, Einar (1978, 14. feb.). «Kirkekonsert for H. Telnes». *Nordlys* 77 (38): 12.
- Mørk, Max Ingar (2021). «Kyrkjene i Romsdal». *Årsskrift*. Romsdal sogelag.
- Raschwitz, Dorothee og Anders Rinde (2023). «Fornyng av orgelet i Gimmestad kyrkje». *Kyrkjebladet : kyrkjeblad for Gloppen* 53 (4): 16–17.
- Rinde, Anders (2004). «“Dette orgel er en testamentarisk gave ...” : orgelet i Breim kyrkje 100 år». *Årbok for Nordfjord : eit skrift for folkeminne og kulturminne* 38: 119–139. Nordfjord sogelag.
- Rozendaal, Tony (2015). «150 år med musikk i Lavik kyrkje». I *Lavik kyrkje 150 år : med folket gjennom tidene*, Andreas Ester mfl. (red.): 163–172. Kyrkjebø: Finurlig forl.
- Runowski, Michal F. (2013, 31. okt.). «100 år med orgel i kyrkja og 40 år med Vestre-orgel». *Møre-nytt* 79 (125): 10.
- Sandness, Ottar (1970). «Borge kyrkje og sokn». *Håløygminne* 51 (2): 52–63. Hålogaland historielag.
- Schiager, Halgeir (2013). «Leif Solbergs orgelverker». I *Aspekter ved norsk orgelkultur*, Harald Rise (red.): 145–162. Trondheim: Akademika.
- Skage, Sigmund (1990). «Organistar i Fana kyrkje frå 1872». *FanaJul : kulturhistorisk årsskrift for Fana*: 26–27. Fana mållag.
- Stai, Sigmund Jarle (1970). «Tillegg til presentasjonen av Nidaros bispedøme». *Norsk kirkemusikk* 26 (4): 79–81.
- Sæheim, Odd (2023). «Orgelbyggerane i Mære kyrkje frå 1771 til 2023». *Årbok* 46: 87–91. Sparbu historielag.
- Søvik, Edmund (1984). «Orgelet i Voll kyrkje». *Årsskrift*: 161–166. Romsdal sogelag.
- Tjervåg, Terje (2015). «Prinsipalar, gamber og gedaktar. Om orgel i Herøykyrkjene». *Folk og fortid : tidsskrift for Herøy sogelag*: 30–51.
- Tronshaug, Hans Jacob Høyem (1998). *Oslo domkirkes orgelhistorie : orgler, organister, kantorer og orgelbyggere gjennom fem århundrer*. Oslo domkirke.
- (2013). «Tysk innflytelse i trøndersk orgelkultur – prestisje eller selvfølge?». I *Aspekter ved norsk orgelkultur*, Harald Rise (red.): 103–131. Trondheim: Akademika.

- Tøsse, Lars (1998). «Ørskog kyrkje 125 år». *Årsskrift* 8: 3–27. Ørskog historielag.
- Urke, Torbjørn (1995). «Kyrkja på Bjørke 75 år». *Frå Hjørundfjord : årsskrift* 17: 19–42. Hjørundfjord sogelag.
- Valdres (1981, 25. aug.). «Dør-til dør for betre orgel i Slidre kyrkje». 79 (129): 3.
- Valle sokneråd (1971). [Stillingsutlysing]. *Norsk skoleblad : organ for Norsk lærerlag*. 35 (12): 609.
- Velle, Mina (1937, 12. feb.). «Kyrkjeorgelet og orgelfondet». *Møre-nytt* 3 (6): 1, 4.
- Vikøren, Vidar (2013). «Ludvig Mathias Lindeman og den kontinentale organisttradisjonen». I *Aspekter ved norsk orgelkultur*, Harald Rise (red.): 133–144. Trondheim: Akademika.
- Vindafjord kyrkjelege fellesråd (1999). [Stillingsutlysing]. *Norsk kirkemusikk* 52 (10): 46.
- Volda kyrkjelege fellesråd (1999). [Stillingsutlysing]. *Norsk kirkemusikk* 52 (5): 46.
- Ytre Sogn (2010, 7. des.). «Adventskonsert i Lavik kyrkje». 13 (96): 4.
- Øgaard, Kristen (2013). «Bevaring og fornying sett i lys av Bergens orgelhistorie». I *Aspekter ved norsk orgelkultur*, Harald Rise (red.): 33–45. Trondheim: Akademika.
- Østlandets blad (1977, 27. apr.). «Bønn om penger til orgelutbygging i Ski». 70: 80: 1, 15.

Språkrådet

Oslo, 9. april 2024

Høyrings svar om rettskrivingsendringar i bokmål og nynorsk 2024

Fyrst vil me takke for invitasjonen til å svara på høyringa. Me fylgjer strukturen i høyringsnotatet og svarar med utgangspunkt i det.

3.1 Endring av genusnormering

Me ser det som positivt at ikkje noko vert teke ut av norma her. Men ein kan til gjengjeld vurdere å ha *skyr* og *skjør* som eitt oppslag, då det i røynda er eitt og same ordet. Av same grunnen er me skeptiske til å ha eit anna kjønn på *skyr* enn på *skjør*, me vil altså halde på inkjekjønnsbøying av *skyr*.

3.3 Normering av norvagiserte former

Det er i utgangspunktet positivt at fleire norvagiserte former kjem inn i norma. Nokre av dei verkar ved fyrste augnekast meir påfallande enn andre, men slik er det alltid fyrste tida. *Skampi* og *kampus* bør kunna gå inn utan nemneverdige problem når til dømes *skanne* har gjort det. Ein vil kunna tenkje seg at det er eit hierarki her, at somme norvagiserte former lettare får innslepp enn andre. Somme språkbrukarar vil nok anten velja alle eller ingen av dei. Slik sett bør ein i stor grad halde på valfridom og gjerne innføre ei norvagisert form i fleire tilfelle.

På hi sida vil eg draga fram ei norvagisert form som gjekk ut for ei stund sidan, *keitering*, det er uheldig å skulla leggje opp til at folk skal kunna skrive *kava* og *prosekko*, men må skrive *catering*. Det vert fort til at ein endar opp med stilbrot (om ein skal/må fylgje rettskrivinga), og dermed gjer det vanskelegare å velja dei norvagiserte formene. De bør difor sjå på om *keitering* òg skal takast inn att. Sameleis bør nærskylde ord som *campe* og *camping*, som har same førelekk som *campus*, kunna skrivast med k.

Det er ikkje utenkjeleg at det er eit spektrum her, der somme vil nytte so mange norvagiserte ord som mogeleg, og andre vil nytte færrest mogeleg, og so har ein dei som ligg midt imellom. Her kan normeringa gå i eine eller hi retninga: Anten tek de inn orda som ligg best an til å lukkast, eller so tek de og innfører ei norvagisert form som valfri form gjennomgåande i rettskrivinga, for desse orda treng nok å kunna stø seg på kvarandre – altso at ein då gjer det lettare å velja å skrive *skampi* og *kampus*, om ein òg kan skrive *kampingvogn*, *keitering* og liknande.

3.4 Endring i skrivemåten av importord

Me merkjer oss at endringa i bøyinga av desse importorda berre gjeld einskilde ord, og at ein soleis må lære seg kva for ord det gjeld. Det er uheldig å skulla skrive *jus* – *jussen*, men til dømes *bag* – *bagen*. Her får me ein tydeleg inkonsekvens i rettskrivinga. Det beste er truleg å ikkje endre noko nett no, men heller ta ein grundig gjennomgang og endre det gjennomgåande i ein annan runde.

5.2 Normering av ordet *koss*

Det er godt nytt at det vert stilt inn på å ta inn att *koss*. Det burde i utgangspunktet aldri vore teke ut, set at ein har som prinsipp at ein ikkje normerer ordfanget (utanom i danske/lågtyske lånnord), då det (truleg) har eit anna opphav enn *korleis* og attpåtil er eit erveord. Det er elles tydeleg at det bør ha si eiga oppslagsform og etymologiopplysning (dvs. til skilnad frå måten det er ført på i Norsk Ordbok).

Med helsing frå

Håkon Ambrosius Remøy
på vegner av Litteraturselskapet Det Norske Samlaget

Mobil: 99 44 20 02

E-post: h.remoy@samlaget.no

Emne: Ordet Cava

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 05.03.2024 21:18:15

Fra: Anitra Lykke <anitra.lykke@gmail.com>

Hei.

Jeg ser at det blir foreslått at Cava skal skrives kava. Det synes jeg er en dårlig ide. Cava er et egennavn, en merkevare, en spansk kvalitetsutmerkelse for visse musserende viner som oppfyller tradisjonelle produksjonskrav, som Champagne. Denominación de Origen (DO) .

Kilde: <https://snl.no/cava> og

[https://en.m.wikipedia.org/wiki/Cava_\(Spanish_wine\)](https://en.m.wikipedia.org/wiki/Cava_(Spanish_wine))

Vennlig hilsen en Cava-entusiast.

Anitra Lykke

Emne: Taco eller Tako

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 06.03.2024 08:31:57

Fra: rune mauno <rune.mauno@hotmail.com>

Unnskyld meg, men er dere helt på jordnet eller?? Taco skal selvfølgelig skrives med c og ikke k. Det ser jo bare helt idiotisk ut. Har dere så jævlig lite å gjøre hos dere er det kanskje på tide å legge ned hele rådet spør du meg. Ta dere sammen før dere blir totalt latterliggjort

Med hilsen

Rune

Sendt fra [E-post](#) for Windows

Emne: Høyringsssvar

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 04.03.2024 16:03:38

Fra: Vetle Nordgård Mikkelsen <vetle.mikkelsen@gmail.com>

Hei!

Eg spretter kavaen for dei føreslåtte endringane i nynorsknorma. Både norvagisering av skrivemåte og gjensynet med "koss" er gledelege nyhende!

Eg kjem likevel ikkje unna det som er min kjepphest i normeringa: Ekskluderinga av a-endingar i ubunden form eintal av svslle hokjønnsord. Dette er former som er karakteristiske for a-målet, og det er veldig merkeleg at nynorsk skrift no berre har "halve" a-målet, representert ved a-infinitiven.

Dette er former som er vanlege i talemåla, og, om dei er marginale i skrift, er nok dette blant anna fordi dei er ute av norma.

Eg føreslår å ta dei inn igjen i norma, med valfri or/one-ending i fleirtal. Blanda bøyning er trass alt noko vi kjenner godt frå verbbøyninga i nynorsken, så det bør gå fint å skriva "ei jenta - fleire jenter (eller jentor)".

Beste helsing

Vetle Nordgård Mikkelsen

Nordist, journalist og kjepphestryttar

Emne: Taco debatten

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 06.03.2024 17:20:13

Fra: Martin Moltu <martin.moltu@hotmail.com>

Hei.

Jeg mener at (taco) verken ska skliver med c eller K men heller S - taso

Mvh.

Martin Moltu

481 84 007

Høyringsfråsegn til framlegg om rettskrivingsendringar datert 4. april 2024

3.1 Endring av genusnormering for substantivi artefakt, ekstrakt, jippo, krampe, låt, manual og skyr

Eg gjeng imot dei føreslegne endringane i nynorsk.

Når det gjeld 'skyr', har eg elles merka meg at i reklame på norsk fjernsyn vert ordet 'skyr' uttala med hard k, om lag slik: /skyr/.

På nettsida til Språkrådet fann eg dette svaret på spørsmål om korleis mjølkeproduktet skyr skal uttalast:

«På islandsk uttalar dei ikkje *skyr* med sj-lyd eller kj-lyd.

Dei uttalar det med ein (litt tjukk) s + ein hard k med ei aning av eit j-slag etter.

Bokstaven *y* blir på islandsk uttalt som ein lang norsk *i*. Men *y* utan aksent, som i *skyr*, er noko anna. Det ein mellomting mellom *i* og *e*. Uttalen /sjyr/ er dermed heilt uislandsk. Islandsk uttale minner meir om /skér/ for eit norsk øyra. Men det er altså ikkje heilt rett, det heller.

Det er naturlegvis rett å uttala skyr på islandsk vis på norsk, men det er ikkje realistisk at alle nordmenn skal greia det – eller oppfatta det rett for den del. Ein må nok godta den strengt teke ravgalne bokstavuttalen /skyr/.

Det same ordet (gammalnorsk *skyr*) heiter på moderne norsk *skjør* (uttalt /sjør/), men det har ei anna tyding. Ein kunne i prinsippet ha kalla skyr islandsk skjør, men det ville vore tungvint.»

På nynorsk heitte det 'skyr' frå Ivar Aasen til 1938, og ordet var og er inkjekjønn. I samnorskperioden var mange historiske *y*-ar i nynorsken endra til ø. 'Skyna' vart til 'skjø(n)a', 'skyr' vart til 'skjør' og so bortetter. Denne politikken vart offisielt skrinlagd i 2002, men når det gjeld nynorsken, er mykje og mangt av tilnærmingsformer på paradoksalt vis vorte verande i normi.

Den beste løysingi for nynorsken sin del må no vera å restaurera skjør til skyr. Ordet skal uttalast /skjÿr/ - altso med ein open *y* (ÿ), som er ein lyd som ligg mellom *y* og ø.

Tradisjonelt er norsk skyr surna mjølk med fløyte. Dersom dette heimattkomne skyret har fenge nye ingrediensar etter opphaldet på Island slik at me lyt skilja mellom islandsk og norsk skyr, ja, so taklar me det.

Når dette er på plass, so ville det kanskje vera greitt at dette ordet vert skrive 'skyr' på bokmål òg – og uttalt på tradisjonell norsk måte? Då kunne me vel òg verta samde om inkjekjønn?

3.2 Endring i normeringi av substantivet pellet

Eg gjeng imot den føreslegne endringi i nynorsk. Me bør primært dyrka målet med å finna eit norsk ord for dette.

3.3 Normering av norvagiserte former: kalvados, kalypso, kampus, kanasta, kasanova, kava, guakamole, prosekko, skampi og tako

Eg gjeng imot desse endringane. Ordi er meir attkjennelege med c, samstundes som me fær fram at det er lånte ord. Dersom ein vil bruka eit norsk ord for scampi t.d., so bør ein vel bruka sjøkreps, evt kongerekor eller tigerrekor i staden.

3.4 Endringer i skrivemåten av importord

Eg stør framlegget 'jus/juss – jussen' subsidiært. Primært meiner eg at me no bør knesetja 'juss - jussen'.

Skrivemåten 'ressurs' (som eineform) er ok.

5.1 Endring av genusnormering for substantivet raster

Ingen merknad.

5.2 Normering av ordet koss

'Koss' i tydingi 'korleis' bør vera med i normi. Å kunna velja mellom eit einstavingsord og eit tostavingsord av denne typen, er ein rikdom.

Korso: Ivar Aasen fører opp formi i Norsk Ordbok (1873) med tydingi korleis, men tok henne ikkje i bruk sjølv so vidt eg veit. Hans Ross brukte henne i tydingi 'korleis' i ei bok i 1869, og det kom òg ut ei bok i 1880 med ein slik bruk. Men i denne tydingi (dvs. korleis), må me kunna seia at ordet no er forelda. Derimot er 'korsø' levande i tydingi 'kor som er' og 'kor som var' (sjå t.d. Johannes Heggland og Jens Tvedt).

Voss, den 16. april 2024

Helsing

Arvid Langeland

leiar i Nettverket for tydeleg og enkel nynorsk

Språkrådet
Postboks 1573 Vika
0118 Oslo

Fråsegn til framlegg um rettskrivingsbrigde

Norskt Måldyrkingslag hev merknader åt framlegg til brigde i rettskrivingi av ymse ord som Språkrådet no hev sendt ut på høyring. Merknadene gjeld i grunn berre nynorsk, men sumt kann råka bokmål med.

1. Ordet *koss*

Språkrådet gjerer framlegg um at ordet *koss* skal takast inn att i normi. Det er vitugt.

Med umboti året 2012 vart *koss* utteke på rangt grunnlag. Ordet var fyrr ordlisteført i klomber attmed *korleis* som det vøre eit avbrigde av det ordet, men dei er åtskilde ord med ulikt opphav. *Koss* skulde dermed rettare vøre oppsett med eigi oppføring i ordlista. Nog hev *koss* same opphavet som *korso*, men desse skapi er no sopass åtskilde at det gjev meining å føra deim upp serkvart — for ein kann godt ymsa millom alle desse ordi *korleis*, *koss* og *korso* i einn og same teksten, til skilnad frå «sideformer» som *vi* attmed *me* og *dilikt*. So veili oppføringi var, vart *koss* au utteke med ei laus tilvising til at det vøre ein av «to valfrie former».

Ålment er det ein rikdom med fleire ord for di um dei tyder det same, ofta for skuld stilen. Til dømes er det kjekt å hava ordet *dilik* som tyder det same som *slik*, og det vøre vitlaust å taka ut *dilik* or ordlista for di det er mykje minder nøytt en *slik*. Ord som hev både nøytsla og soga å syna til, må ein ikkje vanda i utidom.

Det vart gjort fleire slike mistak i 2012 som Språkrådet kann sjå um dei vil retta upp att ved høve.

2. Kynet på ordet *skyr*

Det islendske ordet *skyr* er same ordet som norsk *skyr* (*skjør* i ordlista) 'ymis laupen mjølke-mat', og er innhenta i handelen til nemning på tradisjonell islendsk skyrost. Framburden ymsar, men fell oftaste i hop med gjengeleg vestnorsk framburd av det norske ordet med *y*-ljod. Ein kann dermed godt handsama alt detta som eitt og same ordet på nynorsk, med ei innlånt sertyding frå islendsk, slik det vert gjort på svensk (SAOB).

Det er då ingen grunn til å handsama ordet som eit nyare lånord i nynorsk og for den sak skuld lita til bruket i bokmål. Ordet lyt då halda på berre inkjekyn på nynorsk, so som nøytsla er, men stavingi lyt helst vera *skyr* el. *skjør*, med påpeiking at berre *skyr* er gjengelegt

i tydingi 'islendsk skyrost'. Det er for mykje å krevja at folk som ber ordet likt fram (*skyr*) i alle tydingane, skal skilja på stavagjerdi etter kva sertyding det er tale um.

3. Bøygingi av ordet *jus* el. *juss*

Språkrådet gjerer framlegg um at ordet *jus* el. *juss* berre skal hava bundi form *jussen*. Det vert rangt: Ein kann ikkje hava bøygingi *jus* : *jussen* på norsk. Slik tviauke av medljod kjenner me frå dansk og nederlandsk rettskriving, og i nokon mun frå engelsk, men det bryt med ei grunnsetning i norsk rettskriving.

For Norskt Måldyrkingslag

Thorgeir Holm, styresmann

Emne: Høyring om forslag til rettskrivningsendringar

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 15.04.2024 13:46:28

Fra: Hallvard Østrem <hallvard.ostrem@npk.no>

Høyringsfråsegn om Forslag til rettskrivningsendringar i bokmål og nynorsk 2024

Nynorsk presserkontor har ingen merknader til forslaga til rettskrivningsendringar i denne omgangen.

Punkt 5.2: Vi har ingen sterke motførestillingar mot å ta *koss* inn i norma igjen, sjølv om denne forma aldri har vore mykje brukt i tekstane våre. Vi har likevel merkt oss at ein av journalistane våre har nytta *koss* meir nyleg.

Beste helsing
Hallvard Østrem

NYNORSK PRESSEKONTOR

Tlf: 22 03 46 48 (22 03 44 00)

Mobil: 909 66 563

E-post: hallvard@npk.no

www.npk.no

NYNORSK
PRESSEKONTOR

Emne: Rettskrivningsendringer, høringsuttalelse

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 12.04.2024 08:02:58

Fra: Eric Papazian <eric.papazian@iln.uio.no>

Kjære Språkråd!

Jeg har lest forslagene til språkendringer i siste Språknytt, og ser at hvem som helst kan uttale seg. Her kommer en uttalelse og et forslag.

Endringsforslaga er greie bortsett fra forslaget om å stryke *resurs* med ´1 s. Dere burde heller stryke skrivemåten *ressurs*. Den vanligste uttalen er vel med trykk på siste stavelse overalt, og *resurs* er i samsvar med den. *Ressurs* antyder derimot en uttale med trykk på første stavelse. (For dem som synes engelsk er gilt, kan dere jo vise til skrivemåten *resource* der og si at *resurs* er mer "internasjonalt") Et best mulig samsvar mellom skrivemåte og uttale er en viktig praktisk fordel i et skriftspråk, og flere av endringsforslaga ser ut til å være motivert av det, men *resurs* > *ressurs* går i motsatt retning.

Så har jeg et forslag til en annen ortofon endring, nemlig *kiosk* > *kjosk*, som i *kjole* o.l. Her er vel uttalen helt entydig med kje-lyd, og dette må da være det eneste ordet i norsk der denne lyden skrives som *ki*. Det er såvisst nok av skrivemåter av denne lyden, så dere bør nytte høvet til å la oss slippe dette ene unntaket.

mvh

Eric Papazian

Emne: Re: Høring om forslag til rettskrivningsendringer

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 05.03.2024 14:01:04

Fra: Kirsti Pjaff <pjaffpjaff@gmail.com>

Skjønner at dere ikke svarer på henvendelser som gjelder andre ord enn de som er på høring, men må likevel spørre: Burde ikke valgfri skrivemåte for KAPS (CAPS) og KODA (CODA) være inkludert i høringen? Tiden må da være moden for i det minste å sidestille disse skrivemåtene, hvis det er unusuelt dere baserer dere på? Selv om det strider mot ønsket om norvagisering av skrivemåter, så hender det jo at dere går andre veien også (fra katering til catering, valgfritt sjenever/genever, pc/pc m.fl.).

Men takk for LÅTA!

Mvh. Kirsti Pjaff

man. 4. mars 2024 kl. 12:40 skrev Språkrådet <post@sprakradet.no>:

Språkrådet

Høring om forslag til rettskrivningsendringer

4. april 2024

**Forslag til endringer i
rettskrivningen for
bokmål og nynorsk**

Emne: Merknad om forslag til endringane av rettskrivinga.

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 04.03.2024 18:09:26

Fra: Jonathan Puide <jonte.puide@gmail.com>

Koss er med på å gjera nynorsk til eit endå rikare språk. Eit språk som byggjer oppom korleis folk snakkar, same kvar i Noreg ein bur.

Nett som det står i høyringsnotatet, høver ord som koss godt i viser og skjønnlitteratur. Det er ei ordform som syner den folkelege talemålstradisjonen i nynorsk og den historiske bruken av slike dialektord på nynorsk.

Ut over dette gjev det forfattarar og diktarar, som er svært viktige for nynorsken og norsk skriftradisjon, meir moglegskapar å ytra seg på.

- Jonathan Puide

Emne: Attendemelding om brigde i rettskrivingi

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 06.04.2024 19:17:19

Fra: Peder Nicolai Lea Reime <peder_nicolai@hotmail.com>

Hei! Fyrst vil eg kommentera det som hev fenge mest gaum i framlegget dykkar, nemleg formi "tako" (og dei andre ordi). Til det hev eg lyst å leggja ved Facebook-komentaren min under innlegget dykkar som handlar om nett dette:

Det beste er sjølvsagt norske avløyssarar, men når det gjeld lånord som er so godt innarbeidde vert det nest beste å norvagisera. Ein kvar freistnad av Språkrådet til å vilja norska opp målet er eg positiv til. Den færøyske stavemåten "pitsa" hadde dessutan òg høvt ypparleg til norsken. Kan henda noko å tenkja på, [Språkrådet \(NO\)](#)? 😊

Når det gjeld genus er eg positiv til det som tradisjonelt hev vore gjeldande i nynorsken, og at genusen i bokmålet skal samsvara med nynorsken.

Elles er eg positiv til framlegget dykkar. Eg seier sjølv "koss", so det vert kjekt å kunna skriva det i nynorsken att. 🤔

Beste helsing,

Peder N. L. Reime

Emne: Sv: Attendemelding om brigde i rettskrivingi

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 16.04.2024 21:26:28

Fra: Peder Nicolai Lea Reime <peder_nicolai@hotmail.com>

Utfylling: vedrørende bøyninga i ordet "juss" viser eg til fråsegna åt Norsk Måldyrkingslag og det som vert sagt der

Vensamt

Fra: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: lørdag 6. april 2024 19:17

Til: Peder Nicolai Lea Reime <peder_nicolai@hotmail.com>

Emne: Automatic reply: Attendemelding om brigde i rettskrivingi

Dette er ein automatisk generert e-post som stadfestar at Språkrådet har motteke e-posten din. Vi vil handsame saka så snart som mogleg.

Dette er en automatisk generert e-post som bekrefter at Språkrådet har mottatt e-posten din. Vi vil behandle saken så snart som mulig.

Tämä oon automaattisesti lähätetty e-posti. Kieliraati vahvistaa ette met olema saanu sinun e-postin ja käsitlemä homman heti ko oon maholista.

Dá lea automáhtalaš sáddejuvvon e-poasta mii duođašta Giellaráđi ožžon du e-poastta. Mii meannudit ášši nu jođánit go vejolaš.

Emne: Høyringsmerknad
Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>
Sendt: 09.04.2024 11:13:03
Fra: Torleif Reksten <treksten@gmail.com>

Torleif Reksten
Solhaugvegen 11A
6905 Florø
treksten@gmail.com

9. april 2024

Til Språkrådet

Viser til høyring om revisjon av rettskrivingsreglar.

Eg har eit stort ønskje om at perf part -forma av **å komme** kan få alternativet **komt** også. Det er svært mange som seier det istf **kommet**.

Eg høyrer og les no at det er mange som ikkje bruker objektforma **dem i 3.pers fleirtal** rett. Dei bruker subjektforma **de**. Er det ikkje på tide å godta det? Dette er heldigvis gjort i eintal med valet **han/ham** i objektform. I nynorsk er det gjort for lenge sidan. Eg har aldri brukt forma **deim**.

Elles takk for arbeidet de gjer og «Språknytt».

Helsing

Torleif Reksten

Høringsuttalelse fra Riksmålsforbundet om Forslag til rettskrivningsendringer i bokmål 2024

Først et prinsipielt spørsmål når det gjelder innføring eller fjerning av valgfrihet og av endringer i det hele tatt. Nasjonalbibliotekets tekstkorpus vil alltid være en hovedkilde til kunnskap om dette, især om formenes frekvens. Under hovedsynspunktene tradisjon og aktuell bruk må det dessuten tas hensyn tatt til kildenes art når det er mulig, til systemer, tendenser o.a. Endelig må det være rom for skjønn.

Så vidt vi kan se, er det lagt svært forskjellig vekt på frekvens i forslagene i 3.1 og 3.3, og det ville være interessant å få vite om Språkrådet opererer med en (omtrentlig) minste bruksprosent for en ord- eller bøyingsform som det er tale om å ta inn i normen.

3.1 Valgfrihet er rimelig for de fem første (**artefakt – låt**).

Etter påtrykk fra organisthold er det i 9. utgave av Riksmålsordlisten innført **manual** -et, -er (orgelklaviatur) som eget oppslagsord og altså med -et som eneform. Ordet er intetkjønn i tysk og dansk (men felleskjønn i svensk). Andre ord med samme betydning er intetkjønn: *klaviatur* og *tastatur* (men felleskjønn i svensk).

Også **skyr/skjør** står som to ord i vår ordliste, med hhv. -en og -et, idet vi anser den islandske for å høre naturlig hjemme blant de mange markedsførte drikkevarer som har navn med en-genus. Vi støtter med andre ord fagrådets mindretall.

3.2 Formen **pellets** dominerer, men *pellet* bør være valgfri form. Flertallsformen *pelletser* er praktisk talt ikke i bruk og bør få vente. Vi anbefaler altså: **pellet** -en, -er eller **pellets** -en, -

Ordet tilhører gruppen av engelske ord på **-s** som er blitt entall i norsk; det dreier seg om flertallsord og kollektiver. Noen er nevnt av Sandøy: *Lånte fjører eller bunad?*, s. 121). Når det gjelder normeringen, er dette en interessant ordgruppe, og den bør undersøkes samlet, men ordene kan ikke behandles likt når det gjelder bøyingsformene, noe som for så vidt fremgår av måten de er oppført på i Tanum opp gjennom årene.

3.3 De frekvensundersøkelsene vi har foretatt, og som vi gjerne sender på oppfordring, viser at formene med **k** nok er «kommet i bruk» (linje 3 i begrunnelsen) i den forstand at de har vært å se. Om det er grunnlag for et norvageringsfremstøt er etter vår mening tvilsomt. Det er foreslått valgfrihet, men selv det er å gå for langt. – Et eksempel fra tidligere viser nok at bokstaven **c** i fremmedord er til å leve med: Ordet **caravan** fikk valgfri form **karavan** i 1996. Vedtaket ble fattet på samme spinkle grunnlag som forslagene i 3.3, og k-formen er praktisk talt ikke kommet i bruk.

Ifølge reglene er «de fleste av ordene» korrekt behandlet; unntaket er **kalvados**. Å betegne trykksterk lang å-lyd foran s med **o** er i strid med norske regler.

I dansk og svensk skrives de ti ordene med c, så langt det kan sees i oppslagsverkene. Det bør det tas hensyn til.

3.4 Språkrådets forslag ser ut til å samsvare med bruken av formene i dag, og vi slutter oss til det. Det avviker altså fra normeringen av visse andre ord, hvor antall sluttkonsonanter i utlyd spiller en rolle: **bag, gag, chat, hit, pop**

4.1 Enig.

4.2 Vi er glad for at vedtaket om dobbelt bestemmelse i geografiske navn i strid med praksis nå er myket opp. I mange tilfeller må det bli tale om anbefaling, snarere enn om normering. Vi går ut fra at det ikke er Språkrådets mening at man skal kunne anse seg in salvo hvis man skriver *Det hvite huset* og *Den røde plassen* ut fra den oppfatning at enkeltbestemmelse er «kunstig og oppstylta».

4.3 Formen **trikk** bør utgå. Med den forsvinner også Tanums **trikkinnspilling** (fra 1983 av). Etter vår mening er **trick** stadig eneste brukbare førsteledd i sammensetningene **-fotografering, -innspilling** og **-kjøring**. Ordet **hattrick** kan i dag neppe ha annen form. I Riksmålsordlisten skrives det i ett ord (etter regelen om samsvar med norsk uttale).

Høyringsfråsegn om framlegg til rettskrivingsendringar i 2024

koss

Her er mangt godt i forslaga til nye normeringar. Eg trur mange av dei vil gjere det enklare for folk å skrive norsk. I argumentasjonane frå Språkrådet synest eg grunngevinga for å ta inn *koss* i nynorsk er eksemplarisk. (Men eitt manglar her: ei prosentopplysning for bruken i skrift i staden for «en del brukt».) Måten det er argumentert på med å gå inn på bruks-, talemåls- og tradisjonsprinsippet, burde vore systematisk gjennomført i alle punkta i høyringsnotatet, for då kunne framlegga fått ein betre indre konsistens. Særleg gjeld det talemålsprinsippet, som knapt er framme i hine forslaga.

Norvagisering og rettskrivingsprinsipp

Framlegga til nye norvagiseringar er sjølvsagde både ‘språkteknisk’ og ikkje minst språkpolitisk ut frå det enkle og overordna omsynet formulert i retningslinjene frå 2021: «Dersom ein bruker importord som enno ikkje har fått normert skrivemåte, skal det godtakast å skriva dei i tråd med norske rettskrivingsprinsipp.»

Men framlegget om å stryke forma *resurs* er uheldig, for her normerer ein seg vekk frå norske rettskrivingsprinsipp, altså forholdet mellom skrift og tale. Framlegget bryt dessutan med talemålsprinsippet (jf. «Når ein strammar inn norma på punkt der det er talemålsvariasjon, bør forma som har breiast talemålsgrunnlag, bli ståande» og omsynet til «utbreiing i kjerneområda for nynorsk»). Som det er sagt i notatet, skal ein etter 25 år «vurdere» parallellformene på ny, dvs. at ein treng ikkje gjere forandringar; og her har ein eit svært godt prinsipp for nettopp å ikkje gjere det. I alle fall i nynorsknorma, der talemålsprinsippet gjeld. Så får det heller stå til om ein gjer noko anna i bokmålet – viss ein vil halde strengt på eit sjølvstendeprinsipp. Ein bør ha i tankane at talemålsprinsippet er og har vore sjølv livsnerven i nynorsken, til forskjell frå bokmålet, slik vi òg ser det i prinsippoppstillingane.

Å la berre bruken i skriftmålet vere grunnlaget for å avgjere ei normeringssak, er eigentleg å lage ei sirkelnormering og å bøye kne for eit kulturhegemoni. Ein faginstans bør ha eit fagkritisk perspektiv på studieobjektet sitt, og her gjeld det spørsmålet om korleis normdanningsprosessen for skriftmålet skjer og fungerer i samfunnet. Ei mektig kraft i denne prosessen er den språkpolitiske rettepraksisen i redaksjonane og forlaga, som igjen skaper sjølvjustis hos dei skrivande i og utafør redaksjonen. Å tolke bruksprosentane i skriftmålskorpus som ei ‘folkeavstemming’, slik det isolerte bruksprinsippet gjer, er å stikke hovudet i sanden og representerer ikkje ei fagleg tilnærming. Dessutan må ein òg i fagkritisk samanheng våge å sjå på korleis sosiolingvistiske verdiar blir formidla via språknormene, dvs. korleis dei sosiale motsetningane i samfunnet blir planta inn i normdanningsprosessen ved at bokstavering blir tillagt sosiokulturell verdi. Slike faglege forståingar må takast med når ein skal bruke og tolke dei oppsette normeringsprinsippa. I denne normeringa kan talemålsprinsippet fungere som oppretting av den skadeverknaden som ei blindheit i bruksprinsippet kan valde.

Opninga for ei bøying som *jus – jussen* er svært uheldig. Å markere ulik vokalkvantitet i stammen av dei to formene strir mot både skriftmåls- og talemålssystem i norsk. Denne prinsipielle formuleringa i «Retningslinjer ...» frå 2021 skulle òg tilseie at slike forslag ikkje skal passere: «Nye importord skal følgja vanlege norske bøyingsmønster. Skal det gjerast

unntak frå dette, må ein kunna visa til svært gode grunnar, t.d. at anna bøyning er einerådande i bruk.» (Punkt 10.4 avsnitt 4.) Prosentopplysningane under pkt. 3.4 i notatet er ikkje presise når det gjeld bøyingskombinasjonane, for dei gjeld berre den bestemte forma, og når 85 eller 90 % skal delast på dei to bøyingsmåtane *jus – jussen* og *juss – jussen*, er det tvilsamt om den første kombinasjonen er «einerådande i bruk».

Det er altså «sterke systemomsyn» imot dette forslaget. Denne sist siterte ordbruken frå Prop. 108 L (2019–2020) punkt 4.2.1 må tolkast slik at ein heller skal rydde vekk tilfelle av normeringsuhell/anomaliar, altså dei tilfella som høyringsnotatet nemner er allereie velsigna.

Grammatisk kjønn

I punktet om *låt* viser notatet til ulik bruksprosent for redigert og ikkje-redigert skriftmål. Dette er eit godt og nødvendig fagleg grep. Det er bruksprosentane i ikkje-redigert tekst som nærmar seg ‘ei demokratisk folkeavstemming’. Prosentane frå redigert tekst fortel mest om kor autoritært den etablerte redigeringsideologien fungerer.

Elles stussar eg på forslaget om å regulere kjønnnet på *ekstrakt* berre i «betydninga» ‘uttrekk; utkok’. Kan ein seie at dét er ei anna betydning enn ‘utdrag av skrift’? Ville det ikkje vore betre å seie at betydninga er ‘utdrag, uttrekk’, og så er det tale om ulike bruksområde for den eine betydninga. Med å skilje i kjønn mellom desse bruksområda – slik det er foreslått – oppstår det ein forvirrande forskjell, for svært mange språkbrukarar forstår nok det einskaplege innhaldet i *ekstrakt* (og samanhengen med *ekstrahere*). Å skilje slik det er foreslått, er å forvanske norma. (Under f.eks. *krampe* kan ein lettare tale om ulike betydningar.)

Vennleg helsing

Helge Sandøy

Bergen 15.4.2024

Emne: Pizza - pitsa

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 10.03.2024 10:43:13

Fra: Morten Seip <mortenseip@yahoo.no>

Jeg synes taco - c<k er en god idé. Kafé er vel nokså innarbeidet.

Hvorfor ikke pitsa? Jass? Jasuki?

Chauffeur er sjelden å se! Chimpanse.

Hva med restaurant / resturang? Orangotang.

Men én skrivemåte nekter jeg å acceptere: Mårten!

Mvh

Morten Seip

[Yahoo Mail: Søk, organiser, erobre](#)

Emne: Høyringsvar til rettskrivingsbrigde
Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>
Sendt: 17.04.2024 16:55:54
Fra: Sigrid Sofia Grip Skovly <sigridskovly@gmail.com>
Hei,

eg ser no at fristen fyre høyringsvaret gjekk ut 15.april. Eg freistar meg likevel på å senda eit svar. Eg vil råda imot å taka inn "koss", fordi det vil opna fyr å taka inn fleire dialektformer på nynorsk framover, t.d. er uttrykket "hokke som" i ordbøkene dykkar og "hokken", "hoss" og "hossen" var lov like lenge på nynorsk som "koss"; 1917-2012. Å opna fyre éi av desse formene vil opna fyre å få attende fleire og når både pronomen og spyrjeorda vert endra so ofte som dei vert rokkar det ved sjølve strukturen ved skriftmålet.

Detta gjeld ikkje berre austlendske h-former, men òg k-former som var lov i tidlegare rettskrivingar slik som "kem" og "ka". Um noko kunde de no hava opna fyre dativsforma "kveim" som Aasen fører opp og som fleire dialektformer er nedervde frå. Koss er no ei stuttform av korleides (og/eller korso), noko som gjev "kveim" eit større grunnlag fyr å vera i rettskrivingi enn "koss" dersom ein vektlegg berre etymologien. Sjølv sagt må ein òg vektleggja bruksprinsippet, men ein må då hava ein balansegang millom dessa. Eg skynar helder ikkje argumentet fyr å velja koss utan -en, men dokker med -er; burde ein ikkje anten velja langformi eller stuttformi i begge desse, det samsvarar vel òg best med dialektene der det er anten eller? Alt i alt læt det som detta vil føra med seg meir rot en orden i ordboki.

Eg stiller meg bak å tillata dei nye oppnorska rettskrivingsframlegga dykkar på begge målfornene. Tako hev eg sjølv bruka i fleire år no og fleire vener hev òg byrja å gå over til den stavemåten. Eg vil òg råda til å taka inn stavemåten "sjov" fyre "show" slik som Linda Eide og Gunnstein Akselberg hev teke til orde fyre.

Eg skjønar heller ikkje kvifor "flere eple" ikkje skal vera lov på bokmål, når de stadig opnar for likare og likare normering mellom målfornene. Eg vil òg tilråda å gjera "ei dialekt" valfritt hokyn på bokmål.

Eg skynar helder ikkje kvifor det er noko poeng i å forbyda "en smell" i tyding 2, samstundes som "et smell" er forbode tyding 1. Det vil no føra til at inkjekjønnsformi i lengdi vil driva burt hannkjønnsformi, fordi dei fleste målbrukarar oppfattar dessa som det same ordet. Dimed vil ein velja usus til meins fyr den faste formi som ligg ved lag, og usus endrar seg no yver tid ("døgnfluer"). Folk som vil motverka den trenden der "et smell" vert vanlegast hev i dag valet å alltid skriva hankjønnsformi, og det meiner eg kan samanliknast med målbrukarar som alltid skriv "enda" som adverb og subjunksjon, nemleg fyr å motverka ei utvikling dei er imot utan at dei sjølve hev kunnskapen til å skilja dei to formene.

Eg steller meg elles spyrjande til kvifor ikkje dei sterke verbformene skal vera lov, å ganga-gjeng, å standa-stend, når slike former med ulike etymologiske opphav (korleis og korso t.d.) stend som ulike oppslagsformer i ordbøkene dykkar. Det er no òg former med breidt talemålsgrunnlag, særleg der nynorsken stend sterk i dag, og formene kjem seg ofte inn i skriftmålet endå i dag når dei ikkje er tillatne. Eg kunde hava sagt meir, men eg skal freista å halda meg innanfor det rettskrivingsbrigdet tek fyre seg denna gongen.

Vænsam helsing,
Sigrid Skovly

Høyringsfråsegn til

Forslag til rettskrivningsendringer i bokmål og nynorsk 2024

Erik Solem

Til punkt 3.1

Det er godt å sjå at de gjer framlegg um valfritt kyn i *låt* i år òg, saman med *krampe*, men eg saknar *fart* denne gongen. Eg tvitek merknaden òg min frå i fjord:

[E]g merkjer meg at ordi på *-lekt* enno berre er hankyn på bokmål, trass i at *dialekta* osb. er vanlege òg i bokmålslita talemål. Det gjeld òg *reform* (*form* er derimot hokyn), *sand* («stikke hodet i sanda»), *drone* og andre. Rådet burde ved høve sjå um fleire ord på både bokmål og nynorsk kann få hokynsbøygjing.

Til punkt 3.4

Ja til å strjuka *resurs* og *jusen*, for *jusen* burde berre vera drykken.

Fagrådet vurderer millom anna *kick/kikk* saman med *res(s)urs* og *jus(s)*, men de skriv at det «ikke er grunnlag for endringar» for desse andre ordi. Eg bed um at de vurderer å taka ut *kikk* for det, av di det er skrivt likt eit anna norsk ord, men tala ut ulikt. At ord med hard k fær skrivast med *ki-* skiplar uttalereglane for heimlege ord, men den tydeleg framande stavemåten *kick* syner at ordet er eit undantak.

Til punkt 4.2

Heilt samd i både framlegg og grunngjeving! Det er på høg tid at vedtaket frå 2005 fell. Når hovudregelen elles i norsk og bokmål er tvifaldt bundi form (t.d. *det store huset*), er det eit unaturlegt undantak at stadnamn i bokmål *skal* hava einfaldt bundi form (t.d. *Den sentralafrikanske republikk*), for desse tvo er like konstruksjonar um me ser burt ifrå at det siste er eit sernamn og det fyrste ikkje. Når bokmål òg rømer *det høyeste fjell* attåt *det høyeste fjellet* (serleg i dikt og stivt mål), er det vel greidt at einfaldt bundi form fær vera lov i stadnamn frametter òg. *Stramleiksprinsippet* lyt tapa for systemumsyn og *enkelheitsprinsippet* her.

Emne: Rettskrivningsendringer
Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>
Sendt: 17.03.2024 09:41:58
Fra: Ingrid Sørseth <ingrid.sorseth@gmail.com>

Høringsnotat ang. rettskrivningsendringer 2024

Bokmål og nynorsk
Det bør kun være
juss- jussen (faget)
jus-jusen (drikken)

Alle de andre forslagene er jeg enig i.

Hilsen
Ingrid Sørseth

Språkrådet
Postboks 1573 Vika
0118 Oslo

Oslo, 6. mars 2024

Høringsuttalelse om forslag til rettskrivningsendringer mars 2024

Tansa Systems ser i hovedsak positivt på disse rettskrivningsendringene, som for det meste ser ut til å være godt forankret i den eksisterende språkbruken. Korrigering av *låta* til *låten* har i alle år vært et av de mest ignorerte retteforslagene i Tansas korrektur både for bokmål og nynorsk, så vi er spesielt glad for å kunne fjerne det.

Vi har bare én innvending til forslaget, som gjelder ny normering av substantivet *pellet*. Vi er enig i at formen *pellets* er naturlig å ta inn som oppslagsform for et mengdeord i tillegg til det eksisterende *pellet*. Det som ikke virker naturlig, er derimot flertallsbøyningen *pelletser/pelletsar*, som virker noe konstruert. Søk i Atekst viser ingen forekomster av *pelletser/pelletsar* siste 3 år, men derimot flere forekomster av *pellets* brukt som tellelig flertallsform (selv om også dette er relativt sjeldent, ordet brukes hovedsakelig som et rent mengdeord):

- *små, komprimerte pellets av tre* (VG 15.7.23)
- *Ved hjelp av kunstig intelligens kan de telle pellets i merden* (Finansavisen 3.6.23)
- *Vi bruker det på nytt i nye pellets* (Varden 24.04.23)

Med flertallsformen *pellets* vil substantivet derimot følge samme bøyningmønster som *chips*, *pumps*, *scones*, *slacks* m.fl., som alle er lånord fra engelsk. Dette innebærer altså ikke noe avvik fra eksisterende praksis i norsk ordbøyning. Også ordet *snacks* burde for øvrig komme med her – det er av samme type, og flertallsformene *snackser/snacksar* har liten støtte i eksisterende språkbruk.

Vennlig hilsen
Tansa Systems AS

Viggo Kristensen
redaktør

Bernt Ø. Thorvaldsen
professor i norsk,
Universitetet i Sørøst-Norge

Høringsinnspill

til "Forslag til rettskrivningsendringer i bokmål og nynorsk 2024"

Generelt er forslagene til endringer betimelige, men det er noen av forslagene som er problematiske:

1. <campus> bør bli stående som eneste tillatte form.
 - Den vanlige uttalen er "kæmpus" med uttale som i kildespråket engelsk. Dermed innebærer den foreslåtte endringen en hybridform der ett fonem tilskrives et nytt grafem, mens formen ellers beholder sin kildespråklige uttale. Et annet eksempel på tilsvarende grep er den bortimot ubrukte formen "kaps" for caps.
 - I andre tilfeller skrives samme rot med <c>: <camp>, <camping> mfl. I disse tilfellene er også den etablerte uttalen "kæmp-". Her bør det være konsekvens i ordbøkene, og det bør tas hensyn til tradisjonsprinsippet. Det virker ikke rimelig å innføre endringen i et ord som er ankommet senere enn f.eks. *camp* og *camping* når tradisjonen tilsier <c> for [k] i dette tilfellet.
2. <casanova> bør enten bli stående som eneste tillate form, eller alternativ form bør bli <kasanåva>. Også her innebærer forslaget fra Språkrådet en hybridform, der uttalen av den penultimate vokalen er [ɔ:]. Etter V18 i Språkrådets egne retningslinjer skulle dette fonemet "norvagiseres" til <å>. Hvis dette anses som for kontroversielt, bør hele formen bevares. Formen <casanova> har også tradisjonsprinsippet på sin side og er brukt på norsk i over hundre år. (Dokumentert her: <https://naob.no/ordbok/casanova>)
3. <guacamole>: På samme måte som med forslaget <kasanova> har vi her et tilfelle der en <o> uttalt [ɔ:] bør endres til en <å> etter Språkrådets egne normeringsretningslinjer (V18). Formen bør enten bli stående som <guacamole> eller endres til <guakamåle>. I dette tilfellet er ordet importert i nyere tid enn i tilfellet <casanova>, og tradisjonsprinsippet står derfor noe svakere.

Generelt kan man spørre seg om utvalget av ord i dette tilfellet. Hvorfor er disse ordene foreslått endret, ikke f.eks. <callsenter> eller <cash>? Er utvalget tilfredig? I tillegg bør prinsippet K2 fra normeringsretningslinjene revurderes, ettersom <c> er godt etablert som [k] i norsk skriftspråk uten utsikter til generell endring.

11.4.2024

Bernt Ø. Thorvaldsen

Til Språkrådet
Frå fagmiljøet i nordisk språk, UiB
18.03.2024

Høyringsfråsegn om Forslag til rettskrivningsendringar i bokmål og nynorsk 2024

Fagmiljøet i nordisk språk ved Universitetet i Bergen meiner forslaga til rettskrivningsendringar gjennomgåande er fornuftige og godt motiverte ut frå språkbruken og dei gjeldande retningslinjene for normering.

Til punkt 3.3 om norvagisering: Forslaga har godt grunnlag i normeringstradisjon og retningslinjer, og vi støttar dei. Vi reknar vel å merke med at dei fleste av dei nye stavemåtane vil ha vanskar med å slå igjennom. Stavemåtane frå långivarspråka har allereie blitt godt innarbeidde i norsk språkbruk. Dersom norvagisering skal vere ein farbar veg i framtida, bør nok Språkrådet ta sikte på å normere norske stavemåtar raskare.

Til punkt 5.2 om *koss*: Vi har ikkje observert noko ønske frå språkbrukarane om å få denne forma tilbake, så vi kan ikkje sjå at endringa er nødvendig. På den andre sida fører det neppe noka ulempe med seg om nynorsken får ei ekstra form her; bokmål har jo *hvordan*, *hvorledes* og *åssen*.

På vegner av fagmiljøet i nordisk språk,
Universitetet i Bergen,
Torodd Kinn
professor i nordisk språkvitskap

Emne: Høyring om rettskrivingsendring
Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>
Sendt: 07.04.2024 20:41:48
Fra: Tor Valle <tor.valle49@gmail.com>
Gode folk i Språkrådet!

Forma koss

Eg vil med dette støtte framlegget om å la spørjeordet koss på nytt få plass i norma for nynorsk rettskriving. Som de alt har nemnt, er dette ei form som har blitt nokså mykje bruka i litteratur, og som mange stader er ei levande form i talemålet.

Formene vori, legi, drepi m.fl.

Samtidig vonar eg at de òg kan vurdere å ta inn att perfektum partisippformer med i-ending. Som kjent var desse formene jamstilte hovudformer med dei på e-ending fram til 2012.

Desse formene finn vi som kjent i mange ulike målføreområde, t.d. i dei vestlegaste delane av Vest-Telemark og i mange dialektar i bygder og byar på Austlandet. Eg, og mange med meg, kjenner på at vi har mist ei verdifull form som fell saman med målføret vårt.

Med helsing

Tor Valle

Tjønnefoss 82,
3855 Treungen

Merknader til høyringsnotat om framlegg til rettskrivingsendringar i 2024

3.1 Ved *ekstrakt* og *manual* er det spesifisert kva for ei tyding normframlegget gjeld. Her burde det òg vore spesifisert korleis orda i dei alternative tydingane ('utdrag av skrift' resp. 'treningsapparat' og 'handbok') skal behandlast etter framlegget. Rett nok verkar det rimeleg å tolke framlegget slik at ein der implisitt går inn for status quo, men for klarleiken sin del bør dette uttrykkast eksplisitt.

3.4 I 1979 foreslo Finn-Erik Vinje at *juice* skulle få ein valfri norvagisert skrivemåte *jus*. Eg arbeidde da i sekretariatet og fekk framlegget på mitt bord, og det var mitt initiativ å supplere Vinjes framlegg ved å føre inn *juss* som valfritt alternativ til *jus* 'rettsvitskap'. *Juss* var nok ikkje så vanleg den gongen, men yngre juristar hadde begynt å bruke det; eg søkte særleg støtte i tittelen på tidsskriftet *Hefte for kritisk jus* for framlegget mitt. Den gongen tenkte vi ikkje på den bestemte forma; vi gjekk automatisk ut frå at *jus* skulle bøyast *jusen* (uansett tyding) og at *juss* skulle bøyast *jussen*. Men det var eit poeng med dei nye formene å markere at *-us-* skulle representere lang *u* i talemålet og *-uss-* tilsvarande kort *u*. Klarare språk var med andre ord målet.

Kikk for kick er vel mindre heldig; norvagisering bør ikkje føre med seg homografi (her attpåil utan homofoni) med vanlege norske ord med heilt andre tydingar.

4.2 Det kan problematiserast om denne typen saker eigentleg kan reknast som rettskrivingssaker, eller om dei burde behandlast for seg som namnesaker. Da kunne ein legge inn meir omfattande og oversiktleg informasjon om problemfeltet. Såleis burde ein truleg sette opp ei liste over namn med strukturen *Den xx republikk(en) YY* med normeringsframlegg, for å sjå dei i samanheng. Ein burde vel òg (liksom under 4.1 ovanfor) seie eksplisitt at det ikkje blir foreslått noka endring i slike namn i nynorsk, som eg går ut frå er meininga. Ein kunne òg skilje mellom namn der denne offisielle forma i praksis nesten aldri blir brukt (som i døma Venezuela og Uruguay) og (det fåtalet av) namn der typen er meir brukt t.d. for å skilje mellom elles homonyme namn på ulike land (Kongo).

4.3 *Trikk* n kunne takast ut i nynorsk òg, av den same grunnen som eg nemnde ovanfor under 3.4.

5.2 Det er truleg ein meir sannsynleg etymologi at *koss* er ei samantrekking av *korleis* (*kolles* o.l.) enn av *korso*, og bruken av ordet peikar òg i den leia. Siste avsnittet i framlegget kunne dermed med fordel strykast.

Lars S. Vikør

Emne: Taco

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 06.03.2024 21:14:12

Fra: woldlivrandi <woldlivrandi@gmail.com>

Hører dere vil forandre Taco til Tako. Men Taco er jo et navn på en meksikansk rett, vi kan jo ikke bare forandre på et NAVN!

Er ellers helt enig i at vi må passe på at språket vårt ikke inneholder for mye engelske ord.

Liv Randi Wold

74 år

Sendt fra min Galaxy

Emne: Høringsuttalelse - forslag til rettskrivningsregler 2024

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 12.04.2024 14:50:26

Fra: Dag Kjetil @ Øyna <dk@oyna.one>

Det vises til Språkrådets høringsnotat 1.3.24. med høringsfrist 15. april.

Det er mye fornuftig i disse forslagene, og jeg vil ikke kommentere andre forslag enn de i pkt. 3.3

Jeg har innvendinger til forslagene i pkt. 3.3 Normering av norvagiserte former.

Normering av norvagisering bør følge av at den norvagiserte formen er blitt vanlig i bruk.

Det ser her ut som om språkrådet vil gå foran den språklige utviklingen, og styre denne, i stedet for å følge etter en naturlig utvikling i bruken.

Jeg kan ikke si at jeg har sett at det er vanlig å skrive de foreslåtte ordene med k, og

Språkrådet skriver også at de «fremmede» skrivemåtene dominerer klart.

Så lenge det er tilfelle, bør ikke norvagisering normeres.

Et tilleggspoeng her, er at en endring av skrivemåten for noen av ordene kan sies å undergrave en importert verdifull kulturarv. Retten guacamole er eksempelvis oppført på UNESCOs liste over immateriell kulturarv. Ved vurderingen av en eventuell fornorskning av skrivemåter, bør også verdien av å ivareta andres kultur vektlegges. For noen av ordene vil dessuten en norsk skrivemåte fjerne kunnskapen om ordets opprinnelse. Når ordene forstås av alle som bruker dem, knytter de oss til en annen kultur, og viser et positivt mangfold. Da kan det ikke være et formål å forandre ordene, så lenge brukerne har tatt til seg den opprinnelige skrivemåten.

Jeg mener at forslagene i pkt 3.3 ikke bør gjennomføres.

Vennlig hilsen

Dag Kjetil Øyna

Solnedgangen 6
1450 Nesoddtangen
Tel.+47 913 69 561
DK@oyna.one